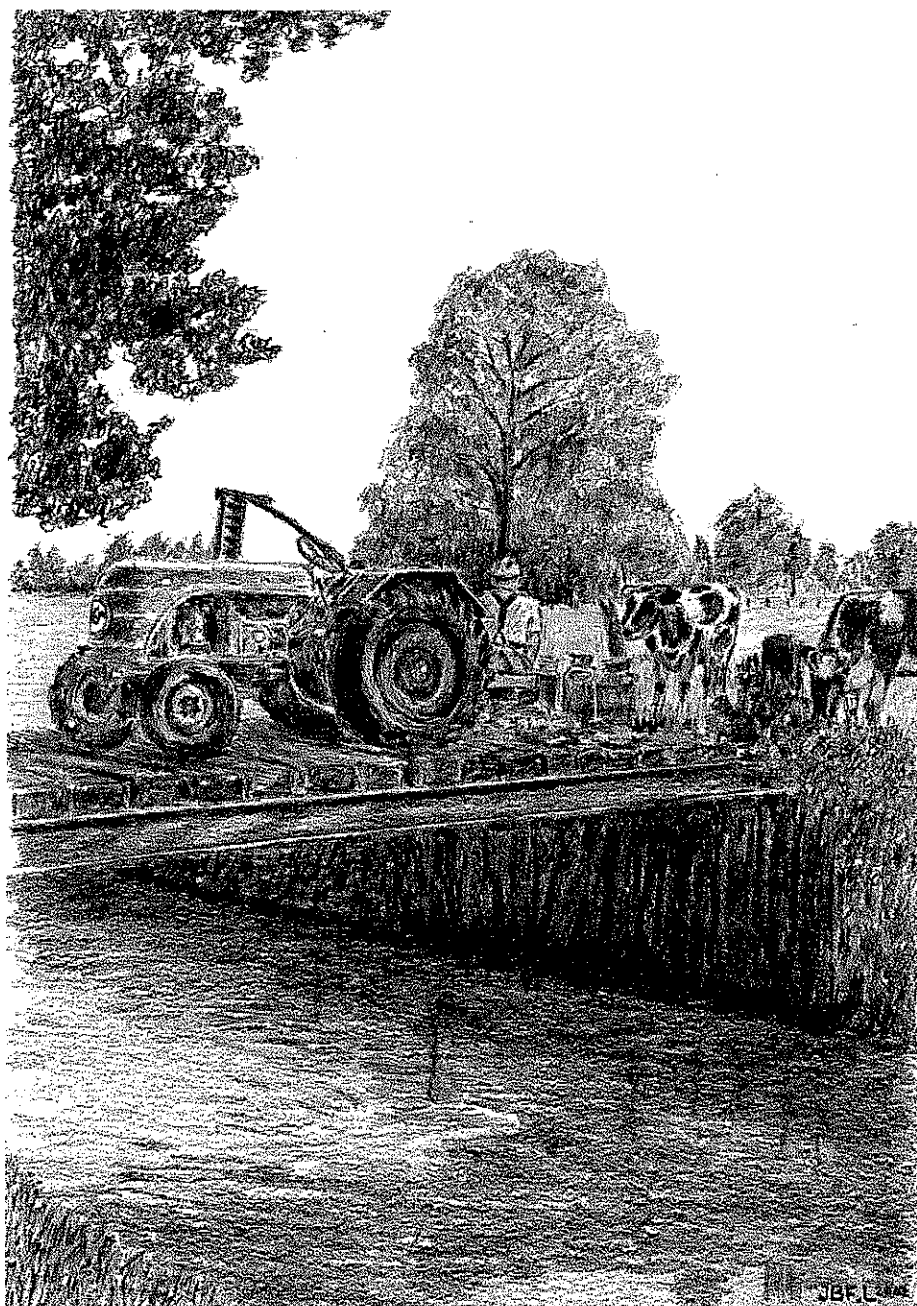


BOORN EN BOERSCHOP

Periodiek van de Heemkundevereniging Bussemakerhuis



Borne - Bornerbroek - Hertme - Zenderen

BOORN en BOERSCHOP



Uitgave van de

Heemkundevereniging Bussemakerhuis.

Jaargang 13, No. 2, Oktober 2003.

Verschijnt 2 maal per jaar.



INHOUD

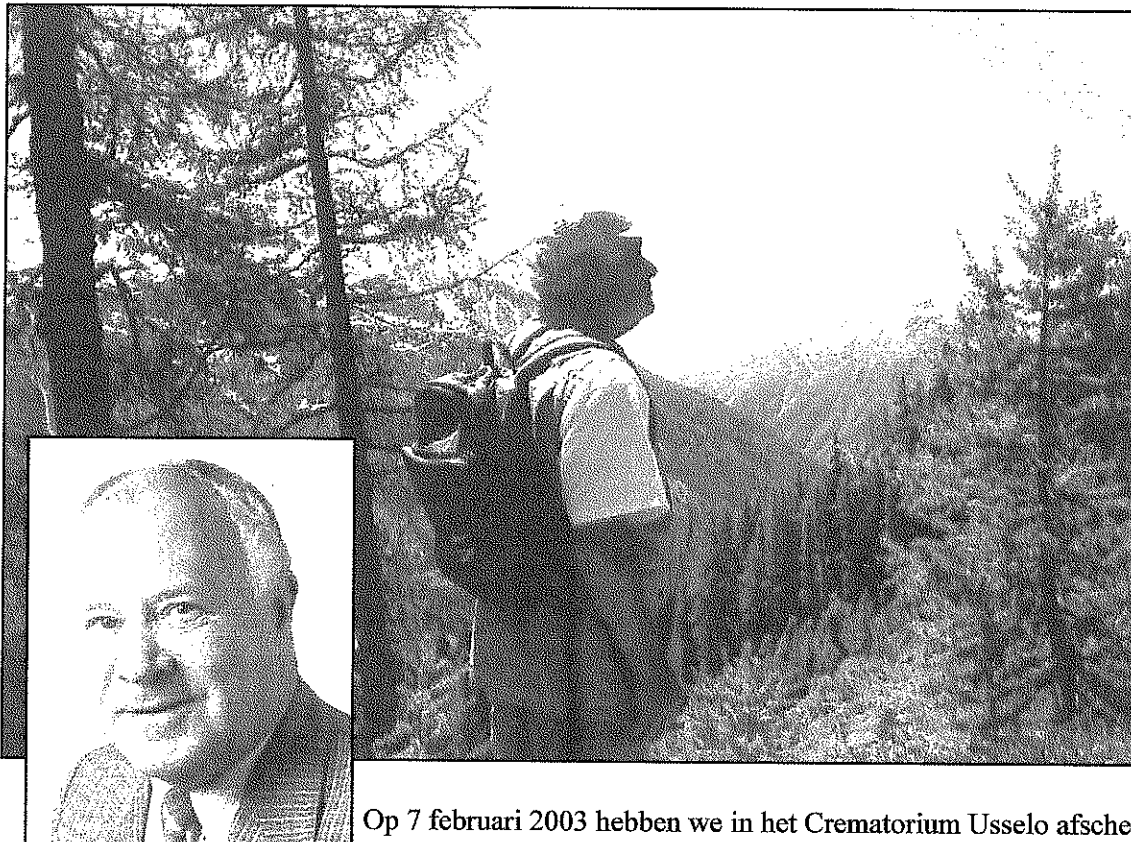
In Memoriam Johan Niers	Bestuur	34
Over "oale Boornsen" 4	R. van Goethem	35
Museum (gedicht)	Vrederik	38
Ooit gesloopt 17	J.B.F. Leuverink	39
't Mirakel van 't Mariakapelleke	J. Swennenhuis	40
Borne in den vreemde...	Redactie	43
Zo was't, zo is't	Redactie	44
Uit de familiekroniek Woolderink 10	H.A.M. Woolderink	45
Onze oude Stefanuskerk nader bekeken 15	A.A. ten Kate	47
De Oale Schuppe op 't Erve Mössleboer	Redactie	48
Brooksprokkels 2	A. Slot-Platenkamp	49
Borne in de jaren twintig 9	Chroniqueur	50
Ridderlijke voorzitter...	Bestuur	51
Monument 18	Redactie	52
Uit het aantekenboek van J.B. Schoemaker 7	J.B.F. Leuverink	53
An 't eand van 't joar(gedicht)	S. Lammers †	55
De Oad en de mensen van het eerste uur	Redactie	56
Schenking Jaarboeken	Bestuur	58
Boekennieuws	Redactie	58
Wasserburg Anholt	H.M. Temmink	60
In Memoriam Willem IJzereef	Bestuur	62
Gered door de dwergvleermuis	Redactie	63
'n Poampenblad	Johan Kwast	63
Van de bestuurstafel	Bestuur	64

Herkomst illustraties:

Ansichtkaart: 37;47;49(onder);60
Collectie R. Blödtner-Leushuis, Borne: 43
Collectie F.J. van Capelleveen, Borne: 38(onder) ; 42;44(onder);48;50(onder);58;61;62;63
Collectie R. van Goethem, Borne: 36
Collectie J.B.F. Leuverink, Borne: 35(boven);38(boven);44(boven);52(onder);54
Dijk, F.J. van, Borne: 43
Gem.Archief Borne: 35(onder) ;51;57
Gem.Archief Borne, collectie Ter Braak: 40;50(boven)
Katholieke Encyclopedie 1936, dl. 15, p
Leuverink, J.B.F., Borne: 39;53
Niers, Fam., Borne: 34
Oad Archief; 56
Scholten, E., Bornebroek: 49(boven)
Velner, H.J.B.M., Borne: 52(boven)
IJzereef, Fam., Borne: 62



IN MEMORIAM

Johan Niers

Op 7 februari 2003 hebben we in het Crematorium Usselo afscheid genomen van ons bestuurslid Johan Niers. Reeds enige dagen voelt hij zich niet lekker. De signalen van hartproblemen worden door hem als zodanig niet opgevat. Hij denkt aan een griepaanval en als tenslotte de dokter toch komt is het te laat. In de ochtend van 4 februari 2003 is hij overleden.

In 1988 is hij mij opgevolgd als secretaris van de heemkundevereniging. Hij is kort daarvoor met pensioen gegaan en vindt een nieuwe uitdaging in ons bestuur. We hebben Johan in de jaren daarna leren kennen als een accuraat secretaris en iemand die vanuit eigen afwegingen, waarden en keuzes consequent weet te handelen, waarbij niet de makkelijkste weg wordt gekozen. Dat hebben we in hem altijd gewaardeerd en gerespecteerd. We hebben kunnen genieten van de enthousiaste verhalen na thuiskomst van de tochten met de caravanclub in allerlei landen van Europa. Vooral van de bergen en de natuur heeft hij veel genoten. Daarna, na de komst van de kleinkinderen, komen de verhalen als opa... Ongeveer 5 jaar geleden heeft hij het secretariaat overgedragen aan een jongere opvolger, maar hij blijft wel bestuurslid. Door omstandigheden hebben we echter nog regelmatig een beroep op hem gedaan om te notuleren. Zijn laatste verslag – van de jaarvergadering 2002 – is goedgekeurd na zijn overlijden, tijdens de jaarvergadering op 18 februari 2003. We zullen Johan met dankbaarheid herinneren. Johan en Ad samen danken we voor de gastvrijheid tijdens de vele bestuursvergaderingen bij hen thuis. We wensen Ad, de kinderen en kleinkinderen veel goede herinneringen aan hun man, vader en opa en sterkte op de weg die ze nu verder zonder Johan moeten afleggen.

Henk Woolderink, voorzitter.

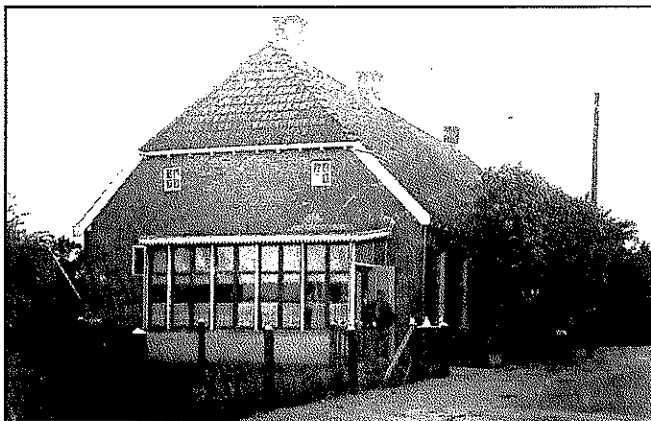
OVER "OALE BOORNSEN" 4

De concurrentie van De Steern

Er waren nog al wat cafés in Borne en Borne was niet groot... In 1830 waren er hier 183 huizen en woonden er 226 gezinnen. Inwoning en opsplitsing van huizen kwam vaak voor. In één huis woonden soms zelfs 4 gezinnen! Het dorp Borne omvatte toen het gebied binnen de tegenwoordige Nieuwe Kerkstraat, De Bleek, Ziekenhuisstraatje, Grotestraat, Ennekerdijk, het pad over de Meijershof, rechtsaf richting Hertme tot voorbij de laatste woning t.w. de nog bestaande vroegere Pastorie, achter het tegenwoordige Mariakapelletje op het oude R.K. kerkhof en het Dijkhuis en de Bijenkorf langs, vervolgens binnendoor naar de Oude Almelsestraat, linksaf langs bakker Immerman (nu Dhert) en terug naar de nieuwe St. Stephanuskerk. De rest van het hedendaagse Borne behoorde toen onder "Voor-Zenderen".

Als men via de weg vanuit Hertme Borne binnen kwam, zag men tegenover de klopjeswoningen (No. 172) herberg "De Bontekoe" (No. 176). Dat was de lijftucht van het 't Wildijck, (gelegen aan de overkant van de rondweg) gebouwd voor de oude boer die het werken op de boerderij verder aan zijn zoon over liet en stil ging leven.

Café De Bontekoe aan de Weerselosestraat, thans Koppelsbrink.



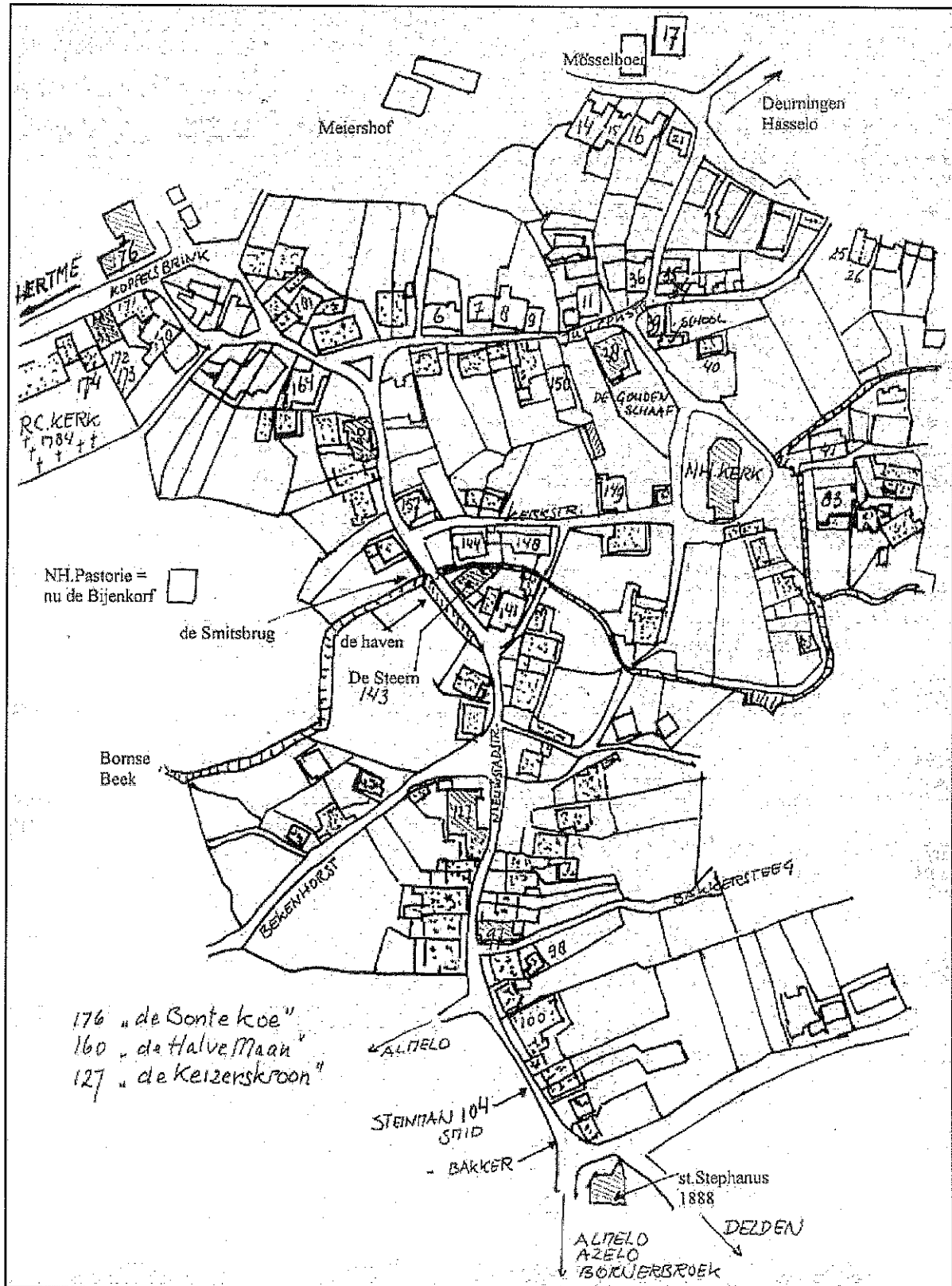
De boer kreeg een tiende deel van de opbrengst van de boerderij. Dat was een soort lijfrenteverzekering. De lijftucht was in de loop der tijd uitgegroeid tot een herberg. In een deel van dit gebouw woont Tonnie Schwering. De Schwerings waren de boeren op erve 't Wildijck. De naam Wildijck wordt nog altijd naast de naam Schwering genoemd.

Ging men daarna rechtsaf over de Koppelsbrink, dan zag men op de hoek van de Nieuwstadstraat, thans Marktstraat, de herberg van Jannes Mulder, "De Halve Maan" op No. 160 (de plaats waar de nieuwe huisartsenpraktijk annex apotheek zal komen en waar Hasperhoven zijn winkel had). Zou men rechtdoor zijn gegaan over Juurenstraat, thans Brinkstraat, dan zou men bij "De Gouden Schaaf" zijn gekomen van Antonie Stork op No. 38, daar waar nu de werkplaats van Morselt is. In de Nieuwstadstraat stond links, net over de Smitsbrug, de schippersherberg "De Steern", thans woonhuis. Dit was No. 143 net tegenover de nu verdwenen haven. Op het Marktplein, thans Dorsetplein, stond de herberg met stalling, "De Keizerskroon". Op die plek waren reeds in de 17^e eeuw de Lippinkhofs begonnen met een herberg. Dat is dus waar nu modehuis Leurink staat.

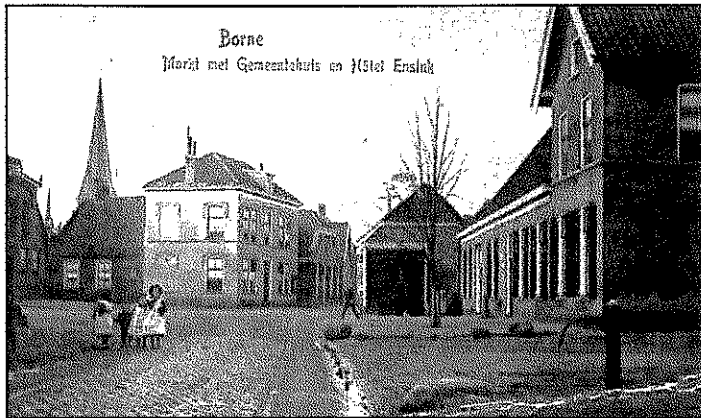


Interieur café De Halve Maan.

Een groot deel van het oude Borne zoals dat lag ingeklemd in "Voor-Zenderen"



De laatste Lippinkhof hier in het dorp was een jongedame die huwde met Meijling. Meijling was een zeer voortvarend man en hij brouwde bier. Hij had een goed procédé. Hij verplaatste later zijn brouwerij naar Hengelo en stichtte zo de "Hengelose Bierbrouwerij". Hij werd een



vermogend man en liet een mooie villa bouwen aan de Stationsstraat, nu op de hoek van de Europastraat die pas in 1974 is aangelegd. Gelukkig is deze villa nog steeds te bewonderen en hij wordt nog steeds bewoond.

Rechts de oude Keizerskroon voor de brand in 1909

Verder was in huis No. 97 nabij de Bakkersteeg, tapper Prinssen actief, dat was drie huizen vanaf bakker Nieuwenhuis vandaan. De naam van dat café ken ik niet. Er moeten trouwens nog veel meer cafés in het dorp zijn geweest.

Gesina Holtkamp-Korf, de weduwe in De Steern, had dus zware concurrentie van al deze herbergen en tapperijen. Albert Peters was in de Gouden Schaaf bij zijn schoonouders ingetrokken. Oma Johanna Stork-Ezendam stierf in 1838. Ernest was toen 7 jaar. Anna en Maria waren toen respectievelijk 10 en 12 jaar. Hun opa Antonie Stork hebben ze veel langer gekend. Hij is 72 jaar oud geworden. Hij stierf in 1848. Anna Peters en Frans Morselt trouwden een jaar later. Zij trokken bij de ouders van Anna in. Frans was timmerman en begon daar een bouwbedrijf. Huis No. 38 veranderde daardoor van herberg in timmerwerkplaats en is dat tot nu toe gebleven. Opmerkelijk is dat alle bezittingen van Antonie Stork zijn overgegaan op kleindochter Anna: huis, erf en stukjes grond, samen toch 5974 vierkante meter (ik heb helaas geen testament van Antonie kunnen vinden). Frans kreeg van zijn schoonvader 3040 vierkante meter grond.

In het boekje *Het verhaal van de Bornse Synagoge* door Jaap Grootenboer las ik: *Het staat vast dat Jacob Spanjaard zelf het ontwerp voor de Synagoge heeft gemaakt.* En verder: *De bouw werd gegund aan* (het nog steeds bestaande) *aannemersbedrijf Morselt.* Op 25 januari 1843 werd de Synagoge ingewijd. Frans was toen nog niet getrouwd. Misschien had Frans toen samen met zijn vader Bernard een bedrijf. Mogelijk was hij toen al zelfstandig.

In het boekje *Grepen uit de Historie van Borne* door Mw. M.G.E. van Harten-Fransen, vond ik op blz. 188 Frans met zijn broer als *stenen- en dakpannenbakkers.* In het boek *Kerkelijk en Wereldlijk Twente* van W.G.A. J. Röring las ik dat hij samen met de firma Braakhuis in 1894 het grote zusterklooster met school bouwde naast de St. Stephanuskerk aan de Stationsstraat. In de uitgave *Borne, Historie en Volksverhalen* las ik in een artikel van Dr. A. Fuldauer, op blz. 20, dat Frans in juli 1863 opdracht van de Gemeente kreeg om de sluis in de Bornse beek ter hoogte van waar nu het tunneltje onder de rondweg ligt, te repareren. Op dezelfde bladzijde staat een foto van een valsluis.

Op blz. 190 van *Grepen.....enz.*, wordt vermeld dat de zonen van Frans en Anna, resp. Antoon (geb. 1863) en Albert (geb. 1868) het bedrijf hebben voortgezet. Albert heeft zichzelf later

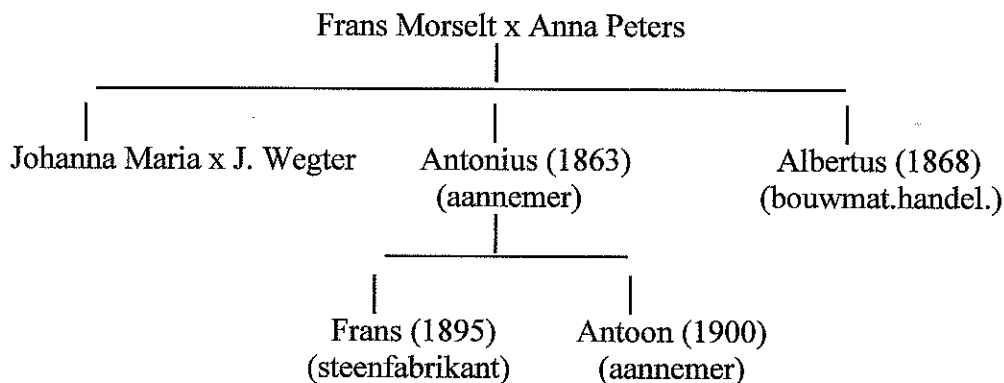
teruggetrokken om alleen een bouwmaterialenhandel te beginnen. Twee zoons van Antoon, Frans en Antoon, haalden bouwbedrijf en steenfabriek uit elkaar. Frans, de oudste, dreef de steenfabriek die in 1959 werd verkocht en ontmanteld en Antoon werd aannemer.



De laatste, Antoon die gehuwd was met Susan Knuif, werd opgevolgd door zijn zoon, de huidige aannemer Theo Morselt. Het bedrijf is nog steeds gevestigd op de plek van "De Gouden Schaaf".

Het gebouw waarin de werkplaats van aannemer Morselt gevestigd werd nadat hierin eerst café De Gouden Schaaf was.

De familie zat dus als volgt in elkaar:



R. van Goethem.

Museum

*We hebben er pas 'n museum bij gekregen
Het Bussemakerhuis wordt meer bekend
Aan medewerkers heeft het niet gelegen
Dat we hiermee, zo laat pas zijn verwend*

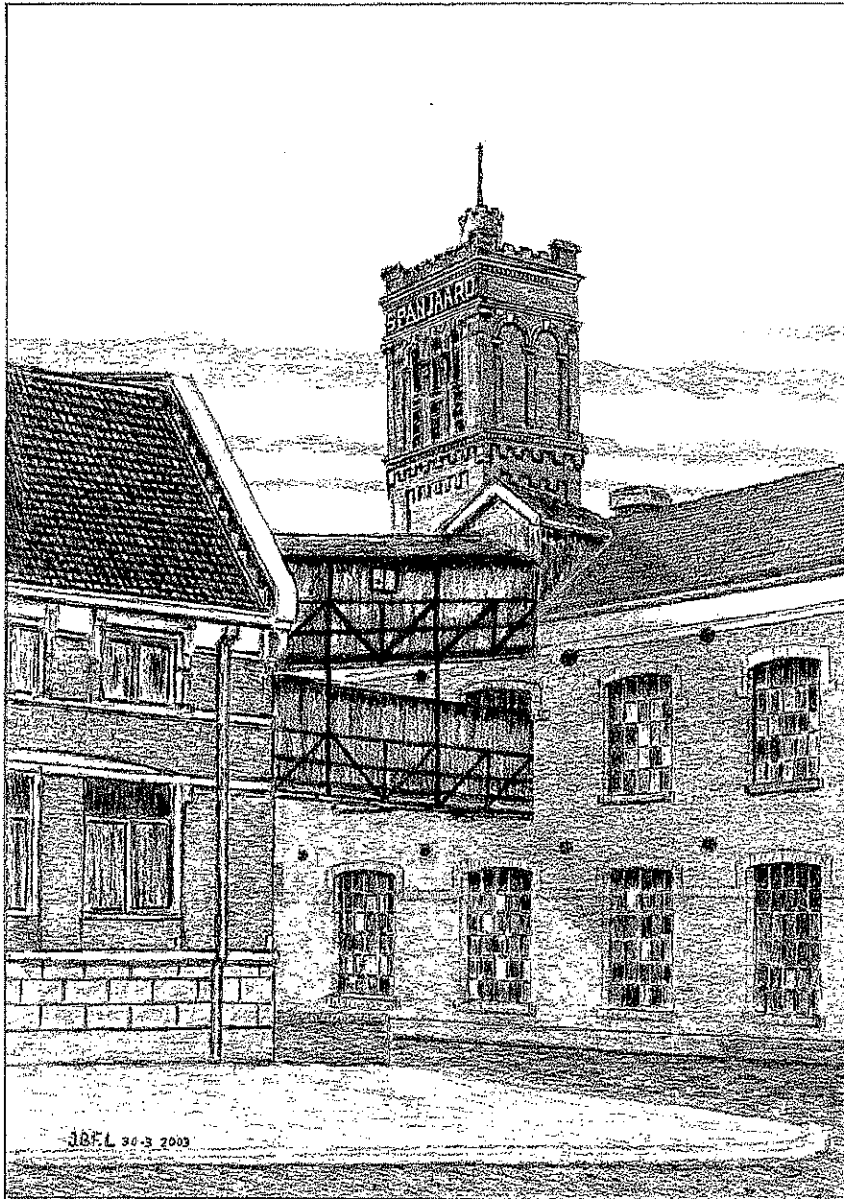
*Die mensen zwoegden er al vele jaren
Bedachten thema's en waren heel gewoon
Die uit te werken zonder zich te sparen
Zo stelden ze veel interessants ten toon*

*Ze mogen doorgaan nu het inderdaad is
Een ECHT museum, 't is voor eenieder fijn
Genieten nu maar van die mooie status
Die er al jarenlang had moeten zijn...*



Vrederik.

OOIT GESLOOPT 17



De vroegere watertoren van Spanjaard die hier nog hoog uittorent boven “de pakkerij”, links, en de “kalanderij”, rechts, in de tijd dat alles nog volop in bedrijf was. De beide gebouwen waren via twee loopbruggen met elkaar verbonden en hingen boven de Fabrieksstraat die vroeger Klippenweg heeft geheuten en waar eerder de ingang van het fabriekscomplex was gelegen.

De watertoren en alles op deze prent is intussen gesloopt en dat ondanks smeekbeden van diverse ingezetenen en oud-werknemers uit Borne. Zelfs een verzoek van Mw. Nelly Mulder-Spanjaard, dochter van Jacob Spanjaard, om de watertoren te behouden, heeft niet mogen baten. De toren had best ingepast kunnen worden in de hier nieuw te bouwen

woonwijk. Hiermee had men kunnen voorkomen dat de toren de zelfde weg op zou gaan als vele andere markante gebouwen in ons dorp! Denk b.v. maar eens aan de Cichoreifabriek van Siemerink of de gebouwen van de Erven ten Cate.

Op de plaats van de watertoren is nu een woonhuis méér neergezet dan mogelijk zou zijn geweest als de toren was blijven staan, dus tel uit je winst... Blij zijn we echter met het monument dat er voor teruggekomen is, maar(!) het zou zoveel mooier zijn geweest als de toren er nog zou zijn; helaas dus weer een gemiste kans!

Mijn dank aan de heren H. ten Thije en W.G.H. Brok voor de aangereikte gegevens.

J.B.F. Leuverink.

't MIRAKEL VAN 't MARIAKAPELLEKE

Op 14 januari j.l. werd door Jan Swennenhuis uit Oldenzaal, tijdens de Nieuwjaarsvisite, een voordracht gehouden waarbij hij prachtige Twentse verhalen vertelde. Zijn verhalen in 't Twents hebben de aanwezigen zeer geboeid en men heeft erg genoten van deze rasverteller die zijn voordracht begon met de sage over het Mariakapelleke op het voormalige R.K. kerkhof achter de Koppelsbrink in Borne. We laten dit verhaal, door hemzelf in zijn eigen dialect geschreven, hier onverkort volgen:

Eand oktober 1879 – dat is dus biekins 100 joar geledden – wördt der veur onwies an de bel trökken van de pastori'j van de oalde keark in Boarn. De pastoorsmeid koump vanoet de



kökken via 'n plechtigen gaank van de pastori'j noar de veurdeur en döt den los. Het doert efkes veurdat zee kan zeen wee der steet. Nen oalden kearl met luk 'n verfrommeld kipske op 'n kop, nen jutezak an nen stok oawer de leenkerschouder en 'n versletten böas oawer ne dito boks. De pastoorsmeid zöt het direct; dat is Hutten – Benaads dee in 'n oald plaanken huuske wont eargens op Twickel an, zo an 'n raand van nen bos.

Hutten – Benaads.

Benaads is kennelijk himmoal in de war. Ziene boks is besmeurd met drek en fossens grös en op zien böas zit 'n hēeln hoop stekkels van stoekearskes, dee oaweral langs de binnenwegen greuit. Benaads stamelt iets van “pastoor sprekken” en Marie – zo het de pastoorsmeid

– kan mearken, dat der hoast bie is.

Marie stengelt noar de wonkamer van de pastoor en döt doar bod van Hutten – Benaads en of de pastoor direct mer met wil goan. En zo gebeurt. De pastoor – 'n nich al te groot mer pittig kearlke – kik an de deur noar Hutten – Benaads en zöt dat der wat beproat möt wörden. Hee nöagt Naads oet um binnen te kommen, nee, nich in de sprekamer, waar dat mooie pluche op de statige steul zit,, Naads mag in de kökken komen. Oet eerbeed veur de pastoor en al dat mooie grei in de pastori'j hef Hutten – Benaads ziene drekkloump veur de deur loaten stoan. Marie möt van de pastoor efkes oet de kökken, want veur zun onderonsje tusken de pastoor en Naads kan hee gin pottenkiekers gebroeken. De pastoor vermoedt, dat het 'n persoonlijk gesprek wördt, dat meer vot hef van ne biecht – mer dan nich in 'n biechtstool – dan van 'n gemeudelijk prätatke.

Wát doar annoal beproat is, mot ik in 't midden loaten. Mer in het dagboek van de pastoor blijkt 60 joar later te stoan: *Nadat Marie een theedoek op de keukenstoel en ook een theedoek op tafel had gelegd – want Naads zag er behoorlijk bevuild uit – kwam er een verward verhaal van Naads. Hij praatte over witte wolken in de buurt van het oude kerkhof in de Zwarte Hoek in Borne en over een Mariaverschijning vlakbij een eeuwenoude eik, die daar ergens moet staan. Als pastoor kan ik met dat verhaal niets beginnen, maar Naads is kennelijk helemaal in de war over iets dat hem overkomen is. En als hij over die verschijning praat, dan heeft hij het meteen ook over een kapel om te kunnen bidden.*

Ik heb Naads gerust kunnen stellen en na een kwartier heeft Marie hem een paar boterhammen gemaakt en ook zijn kleren een beetje gereinigd.

Tut zo wied het verslag van de pastoor. Zeker is in ieder geval, dat de pastoor daags daarop es efkes noar 'n Zwartten Hook is west um hier en doar noa te vroagen of de leu ok wat biezuunders hebt zeen of heurd dagens teveurten. 't Ennige wat is opvallen, dat is, dat 'n

jutezak – woar nota bene ne dooie hen in zat – dat 'n jutezak van Naads doar vlak bie 't kearkhof lag, mét 'n beschutentoeten, woar as Marie dat bruwk in had doan: Naads is dus terug goan noar 'n Zwartten Hook **noodat** hee bie de pastori'j is west.

Wat is der noe in werkelijkheid gebeurd? Hutten – Benaads hef op den bewuste dag in oktober 1897 bie nen boer in Boarn ne hen metnommen, dee dood was goan. 'n Boer wol hem in de ground begraven, mer Naads wol hem mitnemmen. “A-j hem lang genog kokt, dan is der gin gevoar en ku-j zunne hen makkelijk opetten”, dat was de filosofie van Naads. Naads leep op ziene karakteristieke manier langs 'n weg op Oald Boarn an met dee hen in 'n jutezak op 'n pokkel. Hee mos nog wis 'n dree kwarteer lopen veurd dat hee in zien plaanken huuske was. Doarum had hee der nen fleenken pas in, joa,veur zien doan dan, want na drok was Naads nooit.

't Was nen mooien hearfstoamnd; gin zuchtke weend, vól vocht in 'n atmosfeer, gewoon klam. Hier en doar ko-j al luk daamp oawer de leagste delen van de omgeving zeen drieven.

Naads keande dizze buurt as ziene boksentuk: ieder boerderi'j kende hee met naam en toonaam. Alle pöal langs de weaden, joa hoast ieder kötteltuufke was hem bekend.

Toch had hee vendaag luk 'n vrömd geveul; 't was net of der wat in de locht hing, dat hee nich nöager kon duden. Regelmoatig keek Naads um zich hen; nee, gin onroad te bespeuren. Hee was onderwiel an 'n raand van 'n Zwartten Hook kömmen en dat maakte hem nich opgewekter. Hee wös het nöadige van dee buurt. Dat doar vroger 'n zwart gat was west, woar as 't heel drekkerig was en woar as ie gin vaste ground onder de veut konden kriegen; geveurlijk was het doar! Der wör verteld, dat 'n duwel zölf doar zien verblief had, mer dat geleufde Naads toch ok wier nich.

Mer himmgal gerus was hee der nich op. Zeker is in ieder geval, dat op al dee sterren, woar as sproake is van duwels en speuk of witte wieven, dat doar steevast ne wel in de ground zit en wal ne heel starke wel. Op zukke plaats en bint biezondere krachten oet de natuur samenbundeld en gin meanske kan oe vertellen hoo dat noe wearkt! 'n Enen kan met nen koperdroad of nen wilgenstraampen zunne wel opzeuken, nen anderen kan met koperplaten aardstralen um böagen, zodat 'n meanske wier good kan sloapen. Mer numskan oeleu dudelijk maken, wat der gebeurt.

Naads is goed op de heugte met dee verschiensels en, dat möt zegd wörden, hee hef der respect veur. As hee doar an 'n raand van 'n Zwartten Hook koump, dan is 't onderwiel an 't tweedoukeren en Naads veult de spanning oplopen, binnen in zich.

En met dat hee doar in de buurt van 't kearkhof koump, dan heurt hee ineans gezang. Het koump van heel wied anweaien. Naads, dee gek is op Latiens gezang blif efkes stoan en loestert, en loestert al wat 't kan. Is doar 't herenkeor nich an 't repeteren veur de mis van kommende zundag. Nee, nee zee oefent veur 't Marialof want het is ja oktober. En Naads neuriet het zachtkes met: Magnificat anima mea Dominum. Et exultavit Spiritus meus, in Deo salutare meo Joa, joa, oktober Roazenkraansmoand, Mariamoand.

Benaads steet met 'n mound wied lös te loesteren. Het is weendstil. Gin bleadke an de böam verroert zich. 't Is net of 'n natuur 'n oadem inhoaldt en zien oeterste best döt um dee prachtige Gregoriaanse klaanken as wierook noar 'n hemmel te loaten krullen! Benaads is gladdendals op 'n biester; 't is net of hee den wierook echt zöt! Daamp kringelt al deur mekaar, de moan spölt doar op ne wonderlijke wieze deurhen. Den daamp of den wierook

kringelt vedan, de klaanken van 't Magnificat goaft doar tuskendeur. 't Is of 'n hemmel lösgeet

En dan zöt Benaads het ineans: den daamp, nee, nee, dat is gin daamp, dat wördt himmoal blauwachtig en waarachtig, hee zöt het noe dudelijk, dat is Moder-Gods, dat is Maria. En zee zöt der net zo oet as in de oalde keark van Boarn: 'n Laank wit kleeed en doar nen blauwen maantel oawerhen.



... 't is Moder-Gods ...

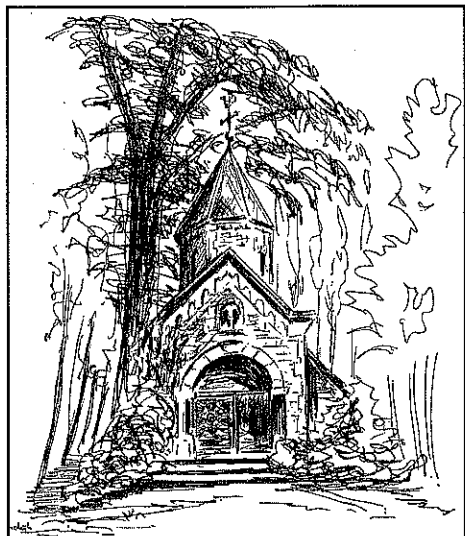
Benaads koump luk nöager en nöager. Het blauwe schiensel vervoarmt iederbod en geët hééél troag op ne dikke eek an, dee doar vlak bie 't kearkhof steet. Benaads weet nich wat der ammoal gebeurt, is dat echt, of dreumt hee? 't Is net of Maria noar hem kik en dan geet Benaads deur de knee! Mo-j noagoan, doar an 'n raand van 'n Zwartten Hook, doar bie dee dikke eek, doar lig Benaads gekneeld op de ground. Hee luustert noar dee hemmelse muziek, dee laankzaam an vot schient te smealten. En dan begint Benaads te bidden. "Moder-Gods", zo bidt hee en onderwiel geet ziene haand in 'n leenkertuk van zienen verfrommelden jas. En doar haalt hee 'n roazenkraans oet te veurschien. En Benaads bidt, al wat hee bidden kan. Och ja, dat Weesgegroetje, dat keant hee nog wa, mer dee geheimen dee der bie heurt, de dreuvige, de bliere en de glorievolle geheimen, dat kan Benaads nich ammoal bolwearken, dat kan hee nich.

As Benaads an 't eand van 't eerste tientje van 'n roazenkraans is, dan kik e wier op. En op dat oagenblik schient al dee kleuren en al den daamp wier in de moannacht op te lossen en Maria is vot!

Verbiesterd steet Benaads op en geet op de pastori'j of van de oale keark. Noar de pastoor wil hee en met hem alles beproaten. Hee kik nog slagmoals um, mer zöt niks biezuunders meer. Alleen de moan steet doar as ne bleke, runde beschuut an 'n hemmel. Langs de wearen met gleentpöal geet hee. 't Is net of de stearken van den boer doar hem stoat an te kieken asof zee ok getuge bint west van dat wonder doar bie 'n ekenboam. Mer doar hef Benaads gin oag veur. Want woar kan hee zien wonderlijke ervaring better kwiet dan bie de oalde pastoor. Dee kan Gods wonderlijke weagen vast wa nöager duden. En zo strompelt hee in alle hoast op de pastori'j an en trek veur onwies an de bel. Dan zöt hee ok, hoo smearig ziene kloump bint. Dat hef hee doar bie 'n Zwartten Hook kregen en hee houwt nog 'n paar stoekearskes van de mouw van ziene jas.

As Benaads 'n good kwarteer later, met 'n bruwke van Marie wier op 'n Zwartten Hook anlöp, dan moumpelt hee in zichzölf: "Het is good, dat ik ok nog efkes an de pastoor heb zegt, dat dat der volgens mie ne Mariakapel mot kommen, doar in 'n Zwartten Hook.

Hutten – Benaads hef der nooit wier iets van heurd. Het is nich möggelijk um noa te goan, of de pastoor der nog wat weark van hef maakt. Mer één ding is wa opvallend: precies 60 joar later – in 1957 – is der na völ gedouder oawer ne Mariakapel, dee der in 'n Zwartten Hook mot kommen. Gemeente, provincie, bouwcommissies en schoonheidscommissies hebt met mekaar oawerhoop leagen. Het schient, dat oeteandelijk de pastoor van de oale keark met de antekening van zienen veurganger oet 1897 hef beslötten, dat de plaats en de voarm van de te bouwen Mariakapel oawereenkomt met de wonderlijke ervaring van Hutten – Benaads in oktober van dat joar.

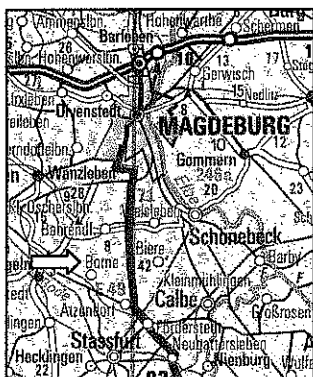


't Mariakapelleke is er oeteandelijk toch kommen ...

Wie kunt 't wieder nich noavroagen, want Hutten – Benaads, de oalde pastoor en de pastoor van 1957 hebt ammaal dat geheim metnömmen in 't graf. En zodöanig proat wie nog oawer 't Mirakel van 't Mariakapelleke!

J. Swennenhuis.

BORNE IN DEN VREEMDE...



Borne ligt in Overijssel. Dat staat voor ons vast! Maar... Borne ligt ook in Duitsland! Ja een klein plaatsje van die naam ligt hemelsbreed zo'n 330 km oostwaarts van onze woonplek. De wegenatlas laat dit overduidelijk zien. Het is een echt klein plaatsje en het behoort tot Kreis Stassfurt. Stassfurt ligt zo'n 30 km ten zuiden van Magdeburg en is evenals Borne in het district van die naam gelegen.



Ondernemende mensen hadden het al snel na de val van de muur gevonden, maar het is toch wel aardig er nog eens op te wijzen en je eigen dorpsnaam elders op een echt verkeersbord te mogen aanschouwen. Borne, nog maar 5 km... Een verwijzing die hier slechts op de bekende A.N.W.B.-borden is te zien dachten we, doch ook het Duitse gele bord staat er voor. Mogelijk een nieuw vakantieoel ??

Redactie.

ZO WAS 'T, ZO IS 'T



Deze villa stond aan de toen zo genoemde Spoorstraat, thans Stationsstraat. De straat was in de jaren na 1900 geplaveid met kinderhoofdjes en de niet bestrate zijkanten zorgden, zoals te zien, voor een modderige boel! Ernaast is nog juist zichtbaar de nog bestaande Villa Meijling waarin nu de familie Kleissen woont. Het gaat hier over Villa Sara, kort voor 1900 gebouwd door Izaak Spanjaard. De kapitale fabrikantenvilla, die later Villa Tichelkamp genoemd werd, stond juist tegenover het kantoorgebouw van de textielfabriek van S.J. Spanjaard. Helaas is de villa in de jaren zestig vervangen door het gebouw waarin bibliotheek en gezondheidscentrum gevestigd zijn. Voorwaar geen architectonische verbetering.



UIT DE FAMILIEKRONIEK WOOLDERINK 10

Nadere algemene, voor Twente belangrijke, gegevens uit de familiekroniek van Woolderink worden in deze artikelenserie behandeld. Thans worden een opvaart en de gevolgen van het verzuimen van erfwinning besproken.

Jan Keppelink doet opvaart en verzuimt zijn erfwinning

In 1671 trouwt Jan Keppelink van het naast het Woolderink gelegen erve Keppelink in Rectum, met de erfdochter Barte Woolderink. Zij heeft blijkbaar gehoord van het bekende Twentse gezegde: "*nemt noabers keend, dan weej waj veend*". Oftewel voor de lezers die het Twents niet machtig zijn: "trouw met het kind van je buurman, dan weet je wat je vindt". Buren kennen elkaar van haver tot gort, je weet "*uit welk nest de kinderen komen*" en men kan elkaar "*op waarde schatten*" (ook financieel). Het erve Keppelink behoort net als het erve Woolderink tot de vijf "*volgewaarde erven*" van Rectum. Het aantal gebinten per boerderij en de status van de bewoners zijn gelijk. Na het huwelijk neemt Jan Keppelink naar Twents gebruik de naam Woolderink aan, maar af en toe worden zijn kinderen en zelfs kleinkinderen ook met Keppelink aangeduid.

In het hofboek van Delden wordt zijn opvaart niet vermeld. Wel vinden we hem in de opgave van "*de versterven, erfwinningen, opvaarten en vrykoop der meyeren onder het rentampt van Twente, zedert martini (11 november) 1669 tot martini 1680 vervallen*". Onder de Hof Delden staat vermeld: *de jonge Woelderink opvaart fl. 36,00*. Blijkens het vuurstedenregister van 1682 woont *Jan Keppelinck* op het oude Woolderink en in een register van 1686 vraagt *Jan Woelderinck* vrijstelling van vuurstedengeld, omdat hij zo arm is dat hij onmachtig is om in het vuurstedengeld bij te dragen. Jan is niet de enige, want 23 andere inwoners van Rectum vragen eveneens vrijstelling. In 1690 is hij weer in betere doen, want dan betaalt hij het vuurstedengeld wel.

Gerrit Woolderink en zijn vrouw Maria zijn vóór 1708 overleden, want op 25 mei 1708 treffen we aan in het hofboek: *Ick Jan Meijer, hoffmeyer des Haves Delden, verstaet nae myn beste geweeten als dat het erve Wolderinck nu is vervallen an den edele Jan Keppelinck alias Wolderinck (en) desselfs huysvrouw te wetten het bourecht van het voornoemde erve...* Een en ander betekent dat Jan Keppelink en Barte Woolderink dan erfwinning moeten doen. Jan is dan echter al bijna 70 jaar en heeft tevens de schulden ad, fl. 1050,00 van Gerrit en Maria overgenomen. Ook het versterf van Gerrit ad. fl. 60,00 heeft hij moeten betalen. Hij probeert daarom onder een aantal verplichtingen uit te komen, maar het Domein verpacht naast versterven, erfwinningen, opvaart en vrykoop ook steeds de verzwegen rechten.

Zo worden op 3 juli 1708 te Deventer de jaren 1705, 1706 en 1707 verpacht. Onder de Hof Delden wordt aangegeven de *vrykoop van Wolderink syn dogter by Ryssen voor fl. 16,00*. Het betreft blijkbaar Geertien. De pachter daarvan is Jan ter Keurst. *Het geen onder den Hof tot Delden verswegen is* wordt voor fl. 16,00 gepacht door Gerrit Berents. Het blijkt inderdaad dat Jan wat verzwegen heeft, want naast Geertien hebben ook andere kinderen het Woolderink verlaten, namelijk Jan, Maria en Swenneke. Op 1 november 1711 wordt in het hofboek opgetekend: *Ick Hoffmeijer des Haves Delden laete voor vry en los uyt de echte gaen de drie kinder soo van Jan Wolderinck en syn evrouwe geprocureert dat sy van nu voortan mogen voor vrye personen mogen passeeren met namen Jan en Maria ende Swenneken*. Gerrit Berentsen is voldaan met fl. 50,00.

Joh Keur mijn Des Haves belus lutt
 voor vry en lof nijt de eynde yan de
 drie kinde foo van Jan woolderink
 en Jan Ervwinne geproceert dat
 hi van nu voor las wagen voor vrye
 geswore magen gefforen met name
 Jan maria en Swenneken melchioris
 gespaecht van geveit berntsen
 van de gesworen en 3 gelyk ijed en
 en ich anders geveit bekende voor van
 ten vollen betaalt te sijn ad 50 guld
 en 1 roffente ijis vande voor ich
 cafeere ald gaagte jor van d'vree
 Swenneken foo en vree mij gespaecht
 geeft Jan myn Hoofvrijer

Ook vindt hij zichzelf blijkbaar te oud voor een erfwinning. Op 4 juli 1711 als binnen Deventer de jaren 1708, 1709 en 1710 worden verpacht *stapt Jan opnieuw in de fout*. Onder de Hof Delden is door hem aangegeven: *Erfwinning van Henrik Wolderink in Rekkum, gerigts Ryssen, zynde een hofhoorige fl. 200,00.*

Jan Woolderink pacht de erfwinning van zijn zoon en erfvolger Hendrik zelf. *Hetgeene onder deezen hof verswegen mogte zyn, en hyr boven niet uitgedrukt is wordt voor fl. 35,00 gepacht door Jan ter Keurst.*

De vrijkoop van Jan, Maria en Swenneken in 1711 zoals omschreven in het Hofboek Delden.

Het komt tot een proces tussen Jan ter Keurst en Jan Woolderink, waaraan uiteindelijk zelfs de Provinciale Regering te pas moet komen. In het verslag van de vergadering van de Gedeputeerde Staten in Zwolle op 8 februari 1714, wordt vermeld dat tijdens de vorige vergadering de beide partijen hun standpunten hebben uiteengezet en men beveelt aan om binnen drie weken tot een vergelijk te komen.

Dat lukt blijkbaar niet, want tijdens de vergadering in Deventer op 5 maart 1714, wordt opnieuw gediscussieerd en worden stukken ter inzage gegeven. De Gedeputeerde Staten veroordelen Jan Woolderink vervolgens tot de betaling van *fl. 150,00* aan Jan ter Keurst en tevens tot betaling van de kosten van diens advocaten.

De landrentmeester van Twente zal een bedrag van *fl. 100,00* bijdragen vanuit de som van *fl. 200,00* die reeds betaald is voor de erfwinning van zijn zoon Hendrik Woolderink. Die erfwinning wordt voor informeel gehouden en dus geannuleerd en in plaats daarvan wordt de erfwinning geacht te zijn gedaan door Jan Woolderink.

Uit het hofboek van Delden blijkt dat *Jan wolderinck* en zijn huisvrouw *Berta Wolderinck* op 22 mei 1714 een bedrag van *fl. 100,00* opnemen van Willem Leeffert te Rijssen. Dit bedrag is op bevel van *Haar Edelmogende Heren, de Staten van Overijssel* betaald een Jan ter Keurst in verband met hun erfwinning. Daarvoor krijgt Willem een dagwerk hooiland in Woolderink *vree om te hooien* en tegen bijbetaling van *fl. 5,00* op martini (11 november) van ieder jaar.

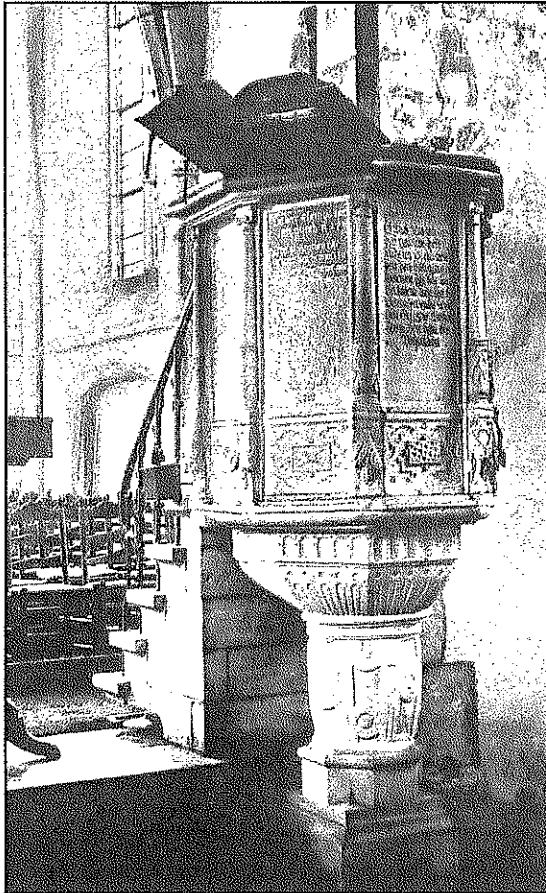
Dit hooiland is eerder *verzet* (in eigendom/beheer) geweest aan burgemeester *Tonis Jansen* te Rijsen, maar deze heeft zijn geld inmiddels terug ontvangen. Op 22 mei 1724 ontvangt *Willem Lefferinck* zijn geld terug en wordt de verzetting overgenomen door zijn schoonzoon *Albert ten Marssche* en zijn huisvrouw *Swenken* op dezelfde voorwaarden.

H.A.M. Woolderink.

Het is good etten van andermans vearken

ONZE OUDE STEPHANUSKERK NADER BEKEKEN 15

In den houten broec.



Met deze typische Oud- Hollandse uitdrukking werd vroeger de preekstoel in de kerk bedoeld. In BOORN en BOERSCHOP 1994, nummer 2, pagina 34 schreven we er al over. Ik beperkte mij toen eigenlijk tot het beschrijven van het houten deurtje. Hierop staat in moeilijk leesbaar schrift, vrij vertaald: "Zorg ervoor dat God je werk goedkeurt. Wees als een arbeider die zich niet hoeft te schamen voor zijn werk en schipper niet met de boodschap van de waarheid" (naar 2 Timotheus 2:15).

De preekstoel zelf, is van ongeveer 1600 en vervaardigd uit zandsteen; om meer precies te zijn: de kuip is van Baumberger zandsteen en de voet van Bentheimer zandsteen. Behalve de tekst op het deurtje zijn er op de preekstoel zelf ook bijbelteksten te vinden. Jaap Grootenboer heeft ze al eens voor ons uit het Oud-Nederlands in hedendaagse taal omgezet. We laten deze teksten met de "omzetting" hier volgen:

De zandstenen preekstoel waarop de hierna behandelde bijbelteksten zijn te vinden.

2 Timotheus 2:15

Beflittige di Gade/te bewisen Eenen rechtschapen ende/Vorsterlicken arbeider, die daer/Recht deele, dat/Wordt der/warhit,C

Na omzetten: Maak er ernst mede u wel beproefd ten dienste van God te stellen, als een arbeider, die zich niet behoeft te schamen, doch rechte voren trekt bij het brengen van het woord der waarheid.

Galaten 1:8 en 9

Die Apostel Paulus/secht Galat. A I/So oick wij ofte een En/gel van den hemmel/u Worde dat Evange/ lium predigen Anders/als wij u gepredigt/hebben, dat sij vervloket/all's Wij itt'sundt gesech/hebben so seggen wij,/oick avermales so jeman/U dat Evangelium ande/res prediget, Dan dat gij Entfangenhebbet die/Sij vervloket

Na omzetten: De Apostel Paulus zegt in Galaten 1: 8-9: "Maar ook al zouden wij, of een engel uit de hemel, (u) een evangelie verkondigen, afwijkend van hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt! Gelijk wij vroeger reeds gezegd hebben, zeg ik thans nog eens: indien iemand van u een evangelie predikt, afwijkend van hetgeen gij ontvangen hebt, die zij vervloekt!"

Mattheus 28:18-29

Der herr Christus spre/cket Math a28/Mij is Gegeven alle/gewalt im hemmel'en=/de Aerden darumme gae/hen Ende leret allevolc/ker end Dopet sie In/den mae des vaders/Ende des sons,

ende de/hilighen geestes ende/lerret sie halden alles/dat ick U bevalen heb/be ende siet ick bin bij/U alle dage bet an/Der Werelt/Ende

Na omzetten: De Heer Christus spreekt in Mattheus 28: 18-20: "Mij is gegeven alle macht in hemel en op (de) aarde. Gaat dan henen, maakt alle volken tot mijn discipelen en doopt hen in de naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes en leert hen onderhouden al wat Ik u bevolen heb. En zie, Ik ben met u alle dagen, tot aan de voleinding der wereld".

Johannes 20: 21-23

Johannes am 20, Gelick wo mij de va/der gesand hefft/so sende ick U, etc:nemet/hen den hilligen geist/welcken gij die sund/verlaten den sijn sie/Vorlaten en de welc=/ken Gij sie Behal/den, Den sijn sie/behalden;

Na omzetten: Gelijk Mij de Vader gezonden heeft, zend Ik ook u, enz. Ontvangt den Heiligen Geest. Wien gij hun zonden kwijtscheldt, dien zijn zij kwijtgescholden; wien gij ze toerekent, dien zijn ze toegerekend.

Johannes 15: 26

Johannes am 15/Wen averst die tro/ester kommen Werd/Welcken Ock u send=/en Werde von den/Vader die geist der/Warheit die van den/vader uitgaet die We/rt tuigen Van mij/ende gij wer/den oick tuighen/Johan am 16: (tekst op ditzelfde paneel, zie hieronder)

Na omzetten: Wanneer de Trooster komt, die Ik u zenden zal van den Vader, de Geest der Waarheid, die van de Vader uitgaat, zal deze van Mij getuigen.

Johannes 16: 14

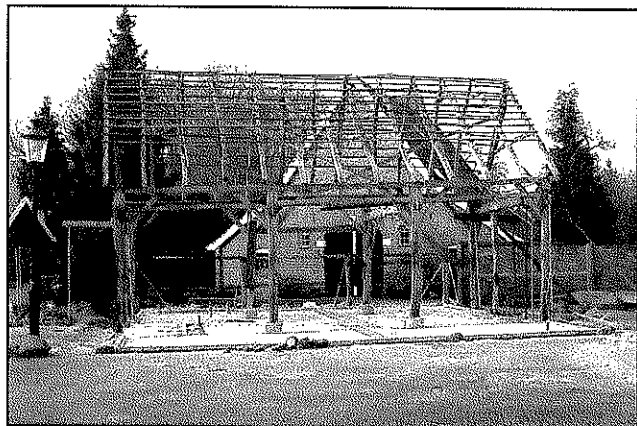
Dieselvige wert mij vor/claren dan den m=/en wert he It nemen/ende U verkundighen.

Na omzetten: Hij zal mij verheerlijken want Hij zal het uit mijne nemen en het u verkondigen.

A.A. ten Kate.

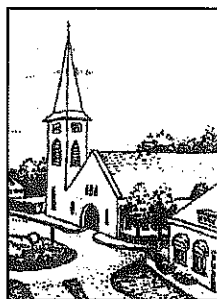
DE OALE SCHUPPE OP 'T ERVE MÖSSELBOER

Als U dit leest is er al weer heel wat gebeurd bij de "Oale Schuppe". Zoals U wellicht weet is deze markante en oudste landbouwschuur binnen Borne gerestaureerd. De schuur is onderdeel van het complex Erve Mösselboer. Ten behoeve van de restauratie is de schuur helemaal gestript, zodat aanvankelijk slechts het skelet overbleef. Om de schuur een betere toekomst te bieden moest hij onder handen worden genomen anders zou hij binnen enkele jaren in elkaar zijn gestort. Daarom ook is er een betonnen vloer onder gelegd en werd er veel noodzakelijk onderhoudswerk verricht. Volgens de planning zal de opening na de bouwvakvakantie plaats



vinden en zal de schuur mogelijk later voor het publiek te bezichtigen zijn. Dit alles zal bij het verschijnen van dit blad misschien reeds werkelijkheid zijn geworden. Het uiterlijk van de schuppe is zoveel mogelijk identiek gemaakt aan dat wat hij vroeger uitstraalde, alleen zijn de wanden nu in vakwerk uitgevoerd. Dit is in overeenstemming met sporen die daarvan in het gebintwerk werden aangetroffen. Zo is een fraaie vergaderruimte ontstaan.

Redactie.



BROOKSPROKKELS 2

Boterfabriek

Zoals op veel plaatsen in ons land werd in Bornerbroek een boterfabriek opgericht. De initiatiefnemer was de eertijds alom bekende en beminde pastoor Osse. De fabriek opende haar poorten 3 mei 1917 en ging de naam dragen "Coöperatieve Stoom-Zuivelfabriek Concordia". In het bestuur zaten mensen met voor Bornerbroek bekende namen zoals Tijink, Mentink, Semmekrot en Stamsnijder, terwijl in de raad van commissarissen Brummelhuis, Reimers, Wilmink, Slot, Vetketel, Arkink en Platenkamp zitting hadden.



Coöperatieve Stoom-Zuivelfabriek „Concordia,”
Bornerbroek bij Almelo.

Aanvankelijk deed de fabriek de altijd in het dorp gehanteerde naam "Boterfabriek" eer aan. Andere producten waren er toen namelijk nog niet. Alle bruikbare tussenproducten werden aan de boeren retour geleverd. Later werd het sortiment uitgebreid met dagmelk, karnemelk en zelfs enkele jaren met kaas. Dit alles heeft vele jaren een goede invloed op het dorp mogen hebben, maar zoals overal elders in het land moesten op een bepaald moment kosten worden teruggedrongen. Dit leidde ertoe dat de boterfabriek gesloten moest worden waardoor op 1 januari 1966 een einde kwam aan de zuivelproductie in Bornerbroek.

Het gebouw van de zuivelfabriek viel in 1985 onder de slopershamer. Op die plek is thans makelaarskantoor H. Platenkamp gevestigd met daarachter enkele woningen die gesitueerd zijn rond een pleintje met de toepasselijke naam Zuivelhof.

A. Slot-Platenkamp.

Al schient de zon nog zo mooi, ze geet toch onder

BORNE IN DE JAREN TWINTIG 9

We gaan verder via de Aanslagsweg naar De Bleek. De oude "V.V."-gids beschrijft dit als volgt:

De Hengelosche straat (thans Grotestraat) overstekende voert ons de Aanslagsweg naar de z.g. Bolkshoek, ook wel de Bleek genaamd. Daar, naast de Christelijke school voor Lager Onderwijs, bevindt zich de bontweverij van de firma Hulshoff Pol, terwijl men aan de andere zijde aantreft de voormalige elektrische centrale, der Bornsche Electriciteits-Maatschappij, thans houtdraaierij van J. ter Marsch. Deze centrale was een der eerste elektrische lichtfabrieken in Nederland. De B.E.M. betreft thans de elektrische stroom van het Twentsche Centraalstation voor elektrische stroomlevering te Hengelo en voor Zenderen van de IJssel-Centrale te Zwolle.



De oude bleekschool die in 1988 het veld moest ruimen voor een woonflat...

De Bleek is onherkenbaar veranderd. Vrijwel niets herinnert meer aan de toestand van weleer. Aan de kant die naar de Aanslagsweg gaat zijn nog enkele panden met een wat ouder uiterlijk. Denk hierbij b.v. aan de drankenwinkel van Van Wezel en het in vervlogen jaren daarnaast gelegen kruideniers bedrijf. In het linker pand wordt nog steeds sterke drank verkocht. In de vroegere kruidenierswinkel is nu een eetcafé genaamd "De Eetkamer" gevestigd.



Het oude pand van Van Wezel.

De Christelijke school, in de volksmond de Bleekschool genoemd, is in 1988 afgebroken. Op die plaats is een luxe appartementenflat gebouwd die de westkant van het plein volledig beheerst. De oude huisjes aan de noordzijde werden daarna afgebroken en vervangen door, overigens aardige, nieuwbouw. De oostzijde is voor een groot deel kaalgeschoren, waardoor het grote parkeerterrein "De Bolkshoek" bij Albert Heijn kon ontstaan. De gespaard gebleven panden zijn zodanig aan de moderne winkeleisen aangepast dat de sfeer van vroeger geheel verdwenen is.

Ook de bontweverij en de elektrische centrale van Hofstede Crull zijn niet meer. Deze laatste stond aan de Oude Deldensestraat, ongeveer op de plaats waar later tandarts Ticheler zijn praktijk had (naast de goederen-ingang van de winkel van Leijdekkers). Het gebouw heeft er nog lang gestaan nadat Hofstede Crull zijn activiteiten reeds naar Hengelo had verlegd. Nadat, voor de oorlog, de schoorsteen bouwvallig was geworden is deze in 1936 afgebroken. Het gebouw werd in wereldoorlog II bij een bombardement geheel verwoest, waardoor er later op deze plek huizen gebouwd konden worden.



De oude Electriciteitscentrale.

Een volgende keer nemen we u mee naar de andere kant van de spoorlijn.

Chroniqueur.

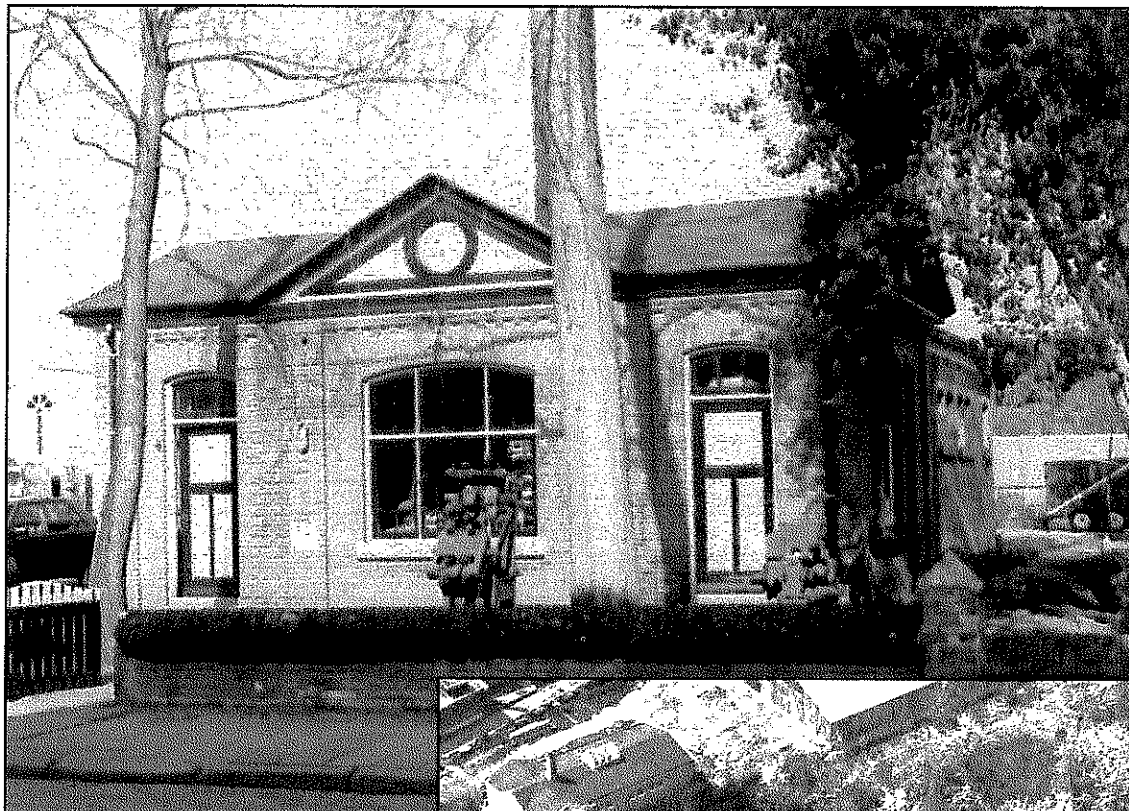
RIDDERLIJKE VOORZITTER...

Groot was zijn verbazing toen op 29 april j.l. bleek dat niet zijn schoondochter maar hijzelf een lintje kreeg... Met de goede smoes van een oorkonde-uitreiking aan Tessa Boomkamp was hij naar Café-restaurant 't Steegje gelokt. Daar kreeg hij te horen dat het "Hare Majesteit had behaagd...." dat hij na veertig jaar bestuursinspanningen op velerlei gebied, was benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Hij was perplex, maar kon het wel zeer waarderen dat hem deze eer te beurt viel. Trots liet hij nadien dan ook de door Burgemeester Brekelmans opgespelde versierselen bekijken. Zo kon het dan gebeuren dat we thans een "Ridder" als voorzitter van de Heemkundevereniging Bussemakerhuis hebben. Namens het bestuur en de leden wensen we Henk Woolderink daarom van Harte Geluk met deze prachtige onderscheiding.



Bestuur.

MONUMENT 18



Het gebouw aan de Stationsstraat No. 9 is het z.g. badhuis. Het door A. Beltman uit Enschede ontworpen gebouwtje is daar in 1919 in opdracht van de N.V. Stoomspinnerijen en Weverijen v.h. L.S.J. Spanjaard opgetrokken.

Het is in één bouwlaag gerealiseerd en heeft een dwars geplaatste voorbouw met een flauw hellend dak. Aan de achterzijde is een bijna even brede wat langere even hoge uitbouw met een eveneens flauw hellend dak. De tympanen van de dakeinden zijn voorzien van een fronton met davidsster. Het siermetselwerk van de gevels bevat tevens lisenen die de frontons dragen.

Het badhuis is oorspronkelijk gebouwd ten behoeve van de werknemers van Spanjaard. Veel andere Bornenaren mochten er echter ook, tegen betaling, gebruik van maken. In later jaren is er de klompenmakerij van Roesink in gevestigd waarbij het uiterlijk van het gebouw behouden bleef. Nadat Roesink voor zijn werkplaats een andere stek gevonden had, heeft hij het gebouw als bungalow ingericht en is er gaan wonen. Daarbij is aan de achterzijde een bijpassende garage toegevoegd die is opgebouwd uit materiaal dat afkomstig is van een bijgebouwtje van de z.g. Witte Villa die tot 1987 op de hoek van de Stationsstraat en de Parallelweg heeft gestaan. Daarmee is in elk geval het uiterlijk van een historisch gebouw behouden gebleven.

UIT HET AANTEKENENBOEK VAN J.B. SCHOEMAKER 7

Behalve een rekeningenboek liet dokter Schoemaker (geb. 1799, overl. 1879) ook een aantekenboek na. Het boek begint in 1848 en loopt door tot 1875. Enige van de aantekeningen in het Dagboek en andere archivalia van de heelmeester komen in deze kleine reeks aan de orde.

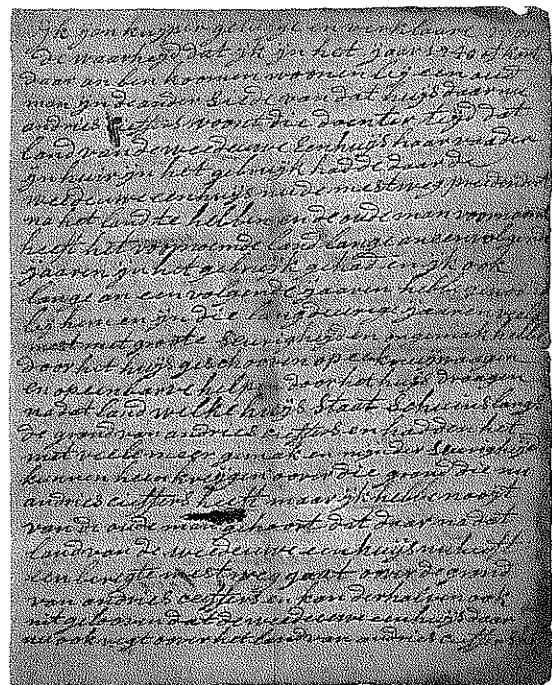
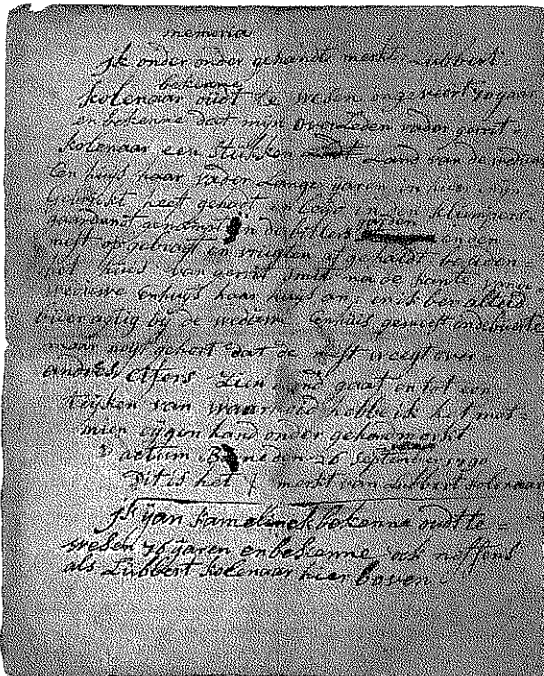
In de nalatenschap van heelmeester A.H. Schoemaker komen we een verslag tegen over een opvallend gebeuren in de kern van het dorp Borne. In het boekje "Jan Bernard Schoemaker, Een Twentse Heelmeester in de negentiende eeuw" (waarvan nog enkele exemplaren in de handel verkrijgbaar zijn) wordt bedoeld geval door drs A. Hottenhuis reeds beschreven. Omdat het zo'n bijzonder geval is willen we het U graag, zij het beknopt, opnieuw vertellen.



Recht van overpad, "dat het de smaken maig" J.B.F.L. 1998.

Het verhaal gaat over een geval van "Recht van overpad", waar we in deze vorm nu niet meer mee te maken zouden kunnen krijgen. De affaire speelt zich ergens in oud Borne af op een plaats waar een aaneengesloten rij huizen was. Het was daarom niet mogelijk, anders dan door die huizen, de achtergelegen tuinen te bereiken. Nu was het zo, dat er achter een der huizen een groentetuin lag die verhuurd was aan een inwoner van Borne die niet in het betreffende huis woonde. Als hij dus naar zijn tuintje wilde, moest hij door het huis naar zijn tuin gaan en bewoners hadden, door gewoonterecht, de plicht hem door te laten!

Het woonhuis was normaal bewoond en had, zoals gebruikelijk in die tijd, geen gang of een andere doorgaande mogelijkheid om achter het huis te komen. De kamers waren gewoon achter elkaar gebouwd en je viel er met de deur in huis. Zo kon het gebeuren dat de aan- en afvoer van tuinbenodigdheden of de oogst van de tuin, per kruiwagen of (draag-)baar door het huis gereden werden. In het seizoen waarin de grond verbeterd moest worden was dat soms een kruiwagen mest!



Over tijdstippen waarop de tuinbewerker het recht had door het huis te gaan waren geen afspraken gemaakt. Zo kon het gebeuren dat de bewoners net aan het eten waren als de tuinman met een vrachtje mest door de kamer kwam. Hij zal best tijdens het passeren hebben gezegd: "Dat het oe smaken mag", maar de bewoners zullen zo'n actie wel niet erg gewaardeerd hebben... Over hun reacties worden echter geen mededelingen gedaan! Wel is er een rechtszaak over dit geval geweest, maar over de uiteindelijk uitspraak, na hoor en wederhoor van enkele met naam genoemde getuigen, tasten we in het duister.

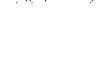
J.B.F. Leuwerink.

Iej könt nich langer vrea hebben as 'n noaber het toolöt

AN 'T EAND VAN 'T JOAR



Zo is temet weer 'n joar veurbiej
 Hef 't oale of é doan
 En 't volgende is dan weer niej
 Ho zol het dan wal gaan?
 Hef 't oale joar wat goods é brach?
 En warre wiej tevreen?
 Of was het mangs 'n har gelag
 Hew zeekte en leed é zeen?
 Ho of 't ook was, veur alle man
 Koemp 't zoere en het zeut
 En ook dit keer mör wiej vedan
 Het nieje joar temeut
 Mér aw almoal oens beste doot
 En leem zoals 't möt
 Dan veul wiej zölm wa, zo is 't good
 Wat of het lot ook döt
 En ook al heb wiej 't mangs dan zwoar
 Aw öm oens hen ees zeet
 Dan zee 'w toch aalt wal hier en doar
 Völ, heel völ meer verdreet
 Wiej deenkt vaak dat oens eigen kruus
 Het zwoarste is van al
 Mér mös wiej kiezen, nam wiej juist
 Oens eigen kruuske wal
 Doarum loa 'w in het nieje joar
 Noar degeen dee 't slechter hef zeen
 Dan valt oens 't léém nich zo zwoar
 En bin wiej meer tevreen
 Mér het veurnaamste is doarbi 'j
 Bliwt aaltied optimist
 Maak of en too is ene bliej
 Dee zorg of zunschien mist
 Want grote stad of plattelaand
 Het is almoal geliek
 Ne scholderklop of warme haand
 Maakt 'n menske bliej en riek
 Aw oaweral doar mér an doot
 Doarmet begint elk joar
 Wodt elk begin veur oens weer goot
 En hoal wiej 't wisse kloar.



S. Lammers †
 (Uit de bundel: *Prakkezoatsies*)

DE OAD EN DE MENSEN VAN HET EERSTE UUR

De start van een busonderneming in Borne die uitgroeide tot een grote onderneming.

We schrijven het jaar 1922 als de boerenzoon Gerhardus ter Haar zijn eerste autobus koopt. Ter Haar werd geboren in Fleringen bij Tubbergen en woonde met zijn ouders aan de Almeloschestraat (thans Grotestraat) in Borne. Hij kocht een T-Ford met houten optimmering waarmee personen vervoerd konden worden, een omnibus zoals dat toen werd genoemd. Daarmee reageerde hij op een advertentie van een carrosseriebouwer in Werkendam, de Firma Rosier en Meijer die bussen te koop aanbood. Blijkbaar had hij al lange tijd plannen in deze richting en had hij bovendien zuinig geleefd. Hij was in het 31^{ste} jaar van zijn leven en hij zag een jeugdroom werkelijkheid worden. Voor fl. 4000,00 werd hij n.l. eigenaar van een heuse autobus en nadat hij op zijn motor naar Werkendam was gereden kwam hij 's avonds blij en

trots met zijn bus in Borne aan. De aanzet tot een busonderneming was gemaakt.



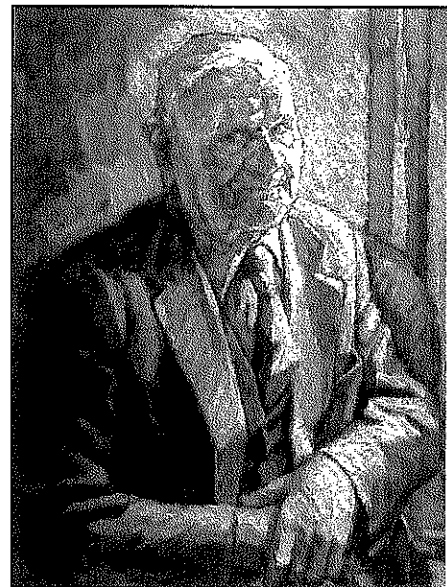
De bus waarmee G. ter Haar in 1927 de lijn Borne – Delden opende...

Maar in die jaren 20 bleek Ter Haar niet alleen als busondernemer. Op veel plaatsen in den lande bleken zich eenmans bedrijfjes te

ontwikkelen die zich op busvervoer toelagden. Zo waren in Twente, naast Ter Haar in Borne, ook Arnold Hodes in Rijssen en Paul Müller in Holten actief op dit terrein. Hoewel er meer bezig waren beperken we ons hier tot deze drie omdat ze voor de verdere groei van de onderneming van belang blijken te zijn. Ze voerden in het begin alle drie dagelijkse busdiensten uit op korte trajecten in Overijssel en hadden eigenlijk nauwelijks weet van elkaars bestaan.

Buspionier G. ter Haar, zoals Fred ten Tusscher hem schilderde...

Na enige tijd kwamen ze elkaar echter als concurrent tegen. Dat zouden ze ook zo'n 20 jaar lang blijven. Door de vele veranderingen van overheidswege en het uitvaardigen van regelgeving m.b.t. het busvervoer, werden ze echter naar elkaar toe gedreven. Alledrie beheerden ze een kleine busonderneming maar vanaf 1942 gingen ze schoorvoetend met elkaar samenwerken om de concessies voor de gewenste buslijnen niet mis te lopen. Het bestuurscentrum van de Overijsselse Autobus Dienst, de O.A.D., kwam daarbij in Holten doch de drie bleven in principe eigen baas. De samenwerking, die langzaam



steeds inniger werd, zou zo'n 30 jaar duren. Een nieuw hoofdkantoor in Holten werd in 1949 door een Bornse aannemer gebouwd. De garage in Borne, die achter de huidige Kiekepan naast drogist Liedenbaum aan de Grotestraat was gelegen, werd verlaten en later door Brok als garage in gebruik genomen.



Kadasterkaart van Borne uit 1963 met de Almeloschestraat (thans Grotestraat) waar op perceel No. 207 de garage van Ter Haar was. Ter oriëntatie: op perceel No. 208 stond vroeger de huishoudschool en op No. 218 staat de R.K. St. Stephanuskerk.

Na verloop van jaren bleek de familie Müller zich terug te willen trekken. In de jaren '60 tot '70 nam ook de betrokkenheid van Hodes af en in beide gevallen kocht Ter Haar hun aandeel op. Zo kwam de familie-onderneming vanaf 1976 geheel in handen van de familie Ter Haar. De zoon van Gerhardus, Joop (Ir. J.G.J. ter Haar) was intussen directeur geworden en hij was het die als lid van de nieuwe generatie, de onderneming voort stuwde in de vaart der volkeren. Naast het streekvervoer ontplooidde hij de Touringcarpoot die je tegenwoordig "Ook overal ziet" in de vorm van de bekende gele bussen. Zo ontkwam hij na de Tweede Wereldoorlog aan overname van de onderneming door de Nederlandse Spoorwegen, die vrijwel alle particuliere bedrijfjes opslokte! De Oad is als enige particuliere streekvervoerder overgebleven...

Als reisorganisator van busreizen begon hij in de jaren '60 ook met een keten reisbureaus "De Globe" die de bron van toelevering van vele reizigers werd. Veel andere activiteiten zoals vliegreizen, treinreizen, skireizen, autoreizen en VIP-vervoer zijn daarna toegevoegd en het busonderdeel maakt nu nog slechts zo'n 25 % uit van de totale omzet van de onderneming. In 1999 vierde Ter Haar met zijn mensen het 75-jarig bestaan van deze particuliere firma. Zijn kinderen zijn intussen in het bedrijf komen werken en hebben de wens geuit dat de zaak in particuliere handen zal blijven! We hopen dat de toekomst zal leren dat dit een juiste beslissing is en dat het van oorsprong Bornse bedrijf nog lang en met succes mag floreren.

SCHENKING JAARBOEKEN

Onze voorzitter kwam enige tijd geleden in contact met de Heer C.G. Bloem uit Apeldoorn. Deze man was een verwoed verzamelaar van Jaarboeken over allerhande historische onderwerpen in Nederland en het grensgebied van Duitsland. Intussen op jaren gekomen, zocht hij een goed onderkomen voor zijn boeken, zodat een nuttig gebruik ervan in de toekomst verzekerd zou zijn. Uit de veelheid van jaarboeken mochten wij als vereniging een keuze maken. Hij heeft ons van de door Uw voorzitter gekozen boeken, zelfs een lijst verstrekt. De schenking blijkt over 261 boekdelen te handelen...

Dit hoge aantal boeken maakt het bijna onmogelijk hier alle titels te memoreren. Daarom hierbij een overzicht van de deelgebieden die door deze jaarboeken worden bestreken: Genealogie (Centr.Bur.v. Genealogie); Achterhoek en Liemers; Klederdrachten en Erfgoed van Overijssel; Jaarboek Twente (No 1 t/m 39); St. Heemkunde Ootmarsum; Historische Kring Vasse, Mander, Hezingen; Taalbehoud Jrb. Zannekin.

Monumentenzorg: Niedersächsische Denkmalpflege; Jrb. Des Emsländischen Heimatbundes; Heimat Jrb. Für Osnabrück-stadt und -Land (ook Stadt und Land afzonderlijk); Meller Jrb. Der Grönegau (Osnabrücker land); Unsere Heimat Kreises Borken; Westmünsterland Kreises Borken; Westfälischer Heimatkalender (Uitg. Münster); Jrb. Westfalen; Unser Kreis (Steinfurt); Rheine Gestern Heute Morgen; Unsere Heimat (Beckum); An Ems und Lippe (Warendorf); Münsterland (Warendorf).

Naar wij allen hebben kunnen waarnemen wordt er hard gewerkt aan de schuur van Hassels Mönning. In de van binnen tot moderne vergaderruimte om te toveren schuur, hopen wij de nieuw verworven boeken, die nu nog even in depot liggen, een plaatsje te mogen geven zodat ze na verloop van tijd voor alle leden ter inzage beschikbaar komen!

Wij danken de Heer Bloem zeer hartelijk voor deze fraaie uitbreiding van het tot nu toe bescheiden boekenbezit van de vereniging. Wij hopen er nog lang een nuttig gebruik van te kunnen maken.

Bestuur.



NIEUWS

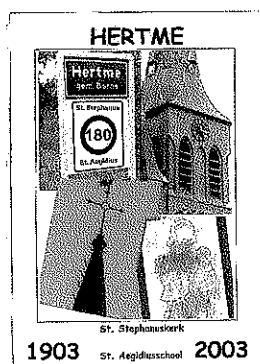
Bij Heveskes Uitgevers in Groningen verscheen onder auspiciën van de Drentse Historische Vereniging te Assen, **De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland**. De atlas bevat de complete verzameling van de militaire kaarten in kleur, die in de jaren 1773-1794 werden verkend. De verzameling is pas in de jaren vijftig vrijgegeven en tot nu toe slechts fragmentarisch en in zwart/wit uitgegeven. Met deze atlas komt een uiterst belangrijke en betrouwbare verzameling topografische kaarten uit het einde van de 18^e eeuw beschikbaar. Helaas wordt van de oorspronkelijk op een schaal van 1 : 14400 uitgegeven kaarten slechts meegedeeld dat de schaal iets kleiner is geworden. De juiste schaalopgave ontbreekt evenals een register op aardrijkskundige namen. Via een kaartenplattgrond op de binnenzijde van het eerste en laatste blad is echter het kaartnummer redelijk snel te vinden. Ook zijn er van markante punten op verschillende kaartbladen, vergrotingen toegevoegd. Al met al een zeer belangwekkende atlas, zeker voor gebruik door historici. De prijs is circa € 50, -- ISBN 90-806727-4-2.

Onlangs verscheen onder auspiciën van de VVV Noordoost Twente, met Borne als onderdeel van "de Tuin van Nederland in Overijssel", het boekje **MELBUUL'NPAD door het centrum van Borne**. Het is een zeer fraai drukwerkje geworden van 25 pagina's in een gekleurde kaft, verlucht met prachtige zwart/wit foto's die overwegend op het juiste moment in de tekst voorkomen. Het is een hoogst charmant boekje geworden waarin op elke pagina ook de Bornse Melbuul is afgebeeld en met op de achterzijde van het boekje een duidelijke routekaart. In het boekje wordt een 4 km lange wandelroute door oud Borne en daarbuiten beschreven. Na een algemene inleiding komen 37 objecten aan de orde waarvan diverse geschiedkundige wetenswaardigheden worden vermeld. Naast enkele kleine missertjes zoals Bussemakerhuis met een "s" ertussen e.d. is er een opmerkelijke uitglijder te constateren, n.l. als men op pag. 12 de Synagoge onder een dak plaatst met de cheider, de Joodse school. Jammer, die school staat natuurlijk onder een dak met chazzen, de leraarswoning. Maar ondanks deze kritiek kunnen we hier spreken van een zeer geslaagde uitgave die tegen de belachelijk lage prijs van € 1,95 verkrijgbaar is bij de VVV (overigens ook voor € 6,50 p.p. maar dan in combinatie met een gratis bezoek aan het Museum Bussemakerhuis waar dan ook nog gratis koffie verkrijgbaar is). Een aanrader!

In de serie Verhalen uit vorige eeuwen rond de gemeente Borne, van de hand van Mw. M.G.E. van Harten-Fransen, verscheen deel 9. De ondertitel is **Stroon-Strodink-Roden Es** en deel 10 met als titel **Nabij Albergerbroek** en met Erve Ter Bekke als titelfoto. De inhoud van beide boekjes bevat weer veel feiten, zoals bij deze auteur verwacht kan worden. Bij het lezen ervan dringt zich echter steeds vaker het gemis op van een goede literatuurverwijzing. De achter in het werkje opgenomen lijst geeft n.l. geen enkele mogelijkheid ook maar iets na te zoeken bij een van de puzzeltjes die we in het boekje aantreffen. Als voorbeeld op pag. 5 in deeltje 10: *In 1700 waren volgens Assen, Ruinen beleend aan Ten Cate*. Uw recensent kan hiermee geen kant op. Ook anderen zullen dit zo ervaren en dat is erg jammer. Een goede literatuurlijst dient de tekst n.l. controleerbaar te maken. Het zou erg fijn zijn als de auteur aan deze vraag gehoor zou willen geven; het gebodene zou er erg veel aan waarde mee kunnen winnen!!! De gegevens zouden bovendien waardevoller worden voor ons nageslacht. Ook deze boekjes zijn voor € 3,25 in de boekhandel te koop.

N.B. Uw recensent heeft bij de bespreking van boekje deel 8 niet goed opgelet. Daardoor is onterecht gemeld dat niet naar de omslagfoto zou zijn verwezen. Dit is n.l. WEL het geval. Excuses daarvoor.

De stichting Heemkundegroep Hertme liet ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van het kerkgebouw en van het 80-jarig jubileum van de St. Aegidiusschool, een boekje het licht zien getiteld **Hertme 1903 St. Stephanuskerk – St. Aegidiusschool 2003**. We treffen hierin een aardig artikel aan over de pastoors uit deze periode door Steffen Homan. Daarnaast wordt de geschiedenis van de school weergegeven, aangevuld met interviews door leerlingen van groep 7 en 8 van oud-leerlingen die de school in de vorige eeuw bezochten. Het is een aardige uitgave geworden die zeker veel waardering zal vinden bij Hertmenaren en mensen die er vroeger woonden. Er zijn nog enkele exemplaren van dit boekje te koop voor € 5,00 bij Jos Kemna, Hoofd der school in Hertme.



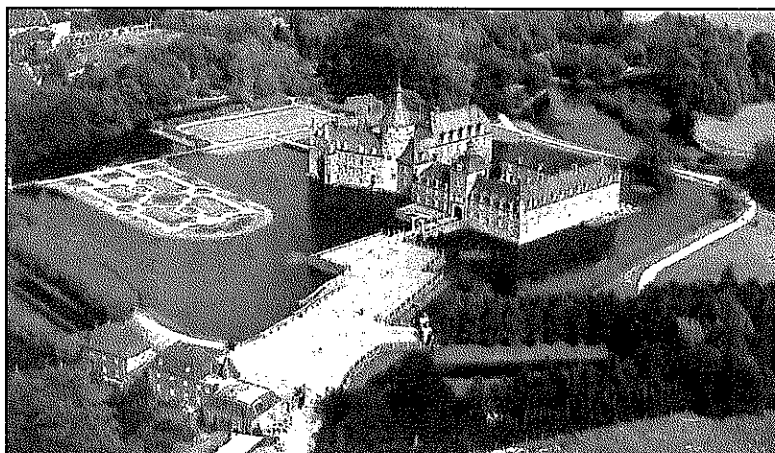
Iej mot nich zo dom wean allens te willen wetten

WASSERBURG ANHOLT

Verslag van het jaarlijkse reisje van de heemkunde vereniging d.d. 24 mei 2003.

De weergoden waren ons in het begin niet goed gezind, want we begonnen de reis in stromende regen. Precies half negen vertrok de bus met 34 deelnemers vanaf het parkeerterrein De Bolkshoek. De heenreis ging via een toeristische route door de achterhoek, langs en deels door Diepenheim, Borculo, Ruurlo, Lichtenvoorde en Dinxperlo waar we de grens passeerden. De grens loopt hier dwars door het plaatsje Dinxperlo. Jammer dat het zo regende want aan de reacties in de bus te horen was de achterhoek bij velen een onbekend gebied terwijl onderweg veel moois te zien was.

Om kwart over tien, een klein kwartier te laat, kwamen we bij ons reisdoel kasteel Anholt aan, waar we in een prachtig restaurant werden getrakteerd op kaffee en apfelkuchen. Kasteel Anholt was een verdedigbaar bouwwerk waarvan de nu nog aanwezige dikke toren en een niet meer aanwezig klein woonhuis, gebouwd voor 1169 tot de eerste stenen bouwwerken in de streek behoorden. Pas in de 14^e eeuw vond een verdere uitbreiding plaats, in latere



Kasteel Anholt gelegen in het prachtige park...

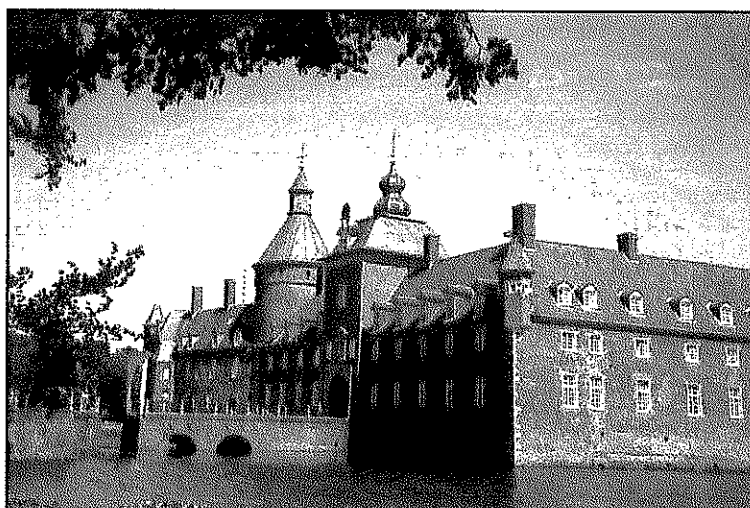
perioden gevolgd door vele andere. In de laatste maand van de tweede wereldoorlog werd het kasteel tijdens een bombardement zwaar beschadigd. In de jaren zestig is men begonnen met de wederopbouw en de restauratie, waarvan de kosten negen miljoen mark bedroegen, de staat nam zes miljoen voor haar rekening en de eigenaar drie miljoen.

De bewoners: Reeds in 1169 wordt een heer van Sulen en Anholt als leenman van Godfried van Rhenen bisschop van Utrecht genoemd. Na meer dan 200 jaar stierf in 1380 de Anholtse tak van de heren van Sulen in mannelijke lijn uit. Herberga van Sulen sedert 1362 gehuwd met Herman III van Gemen werd erfgenaam. Uit dit huwelijk zijn twee dochters geboren. Bij een erfdeling in 1402 werd de heerlijkheid Anholt toebedeeld aan de dochter Magaretha van Gemen sinds 1388 gehuwd met Gijsbert van Bronckhorst-Batenburg (zowaar een Nederlandse tak).

Na vele decennia van oorlogen, plunderingen en revoluties werd op 14 september 1621 Diederik IV en zijn broer Jacob van Bronckhorst-Batenburg op grond van hun trouw aan de Keizer en de Kerk, door Keizer Ferdinand II in de erfelijke gravenstand verheven. Diederik IV had slechts één dochter Maria Anna die in 1641 Leopold Philip Carel vorst van Salm-Wild, Rheingraf huwde (Rheingraf is de titel van hen die de grafelijke rechten in de Rheingau bezaten; Leopold stamde oorspronkelijk uit Rheingrafenstein aan de Nahe). Sinds die tijd is kasteel Anholt, tot heden ten dage, residentie van de vorsten van Salm-Salm. Kasteel Anholt behoort tot de weinige landgoederen in europa welke privé worden gerund en onderhouden

De rondleiding: Om 11 uur precies begonnen we aan de bezichtiging van het interieur onder de deskundige leiding van een vrouwelijke gids die zowel Duits als Nederlands sprak, voor sommigen een hele opluchting. We begonnen in de prachtige bibliotheek die meer dan 5000 banden bevat, waarbij de prachtige atlanten van de Nederlandse 17^e eeuwse kaartenmaker Joan Blaeu het meest opvallend waren. Na de bibliotheek kwamen we door verschillende zalen met veel kunst, porselein, meubelen enz. met als uitschieters de prachtige kristallen kroonluchters.

Een beschrijving van al het aanwezige moois zou te ver voeren, ik kan u beter aanbevelen om zelf te gaan kijken. Wat ik u echter niet wil onthouden is enige aandacht te besteden aan de aanwezige schilderijen, waaronder veel oude Nederlandse meesters. Het meest in het oog springend was een schilderij van Rembrandt uit 1635, getiteld "Diana met Actäon en Callisto". In de Griekse Mythologie was Diana de Godin van de jacht, Actäon was jager en kleinzoon van Cadmus. Hij zag toevallig de kuise Artemis (Diana) baden en werd voor straf veranderd in een hert en werd vervolgens verscheurd door zijn eigen honden. Callisto, een nimf, ging regelmatig op jacht met Diana; de geliefde van Zeus werd in een berin veranderd en aan de hemel geplaatst als sterrenbeeld. (grote beer).



De fraaie voorgevel te zien tijdens de wandeling.

Het grootste deel van de meer dan 600 schilderijen hadden qua staat van onderhoud een museaal karakter, de eigenaar en beheerders verdienen wat dat betreft een grote pluim. Na een uur rondleiding was een ieder vrij om de rest van het kasteel te bekijken zoals de keuken, toren met wapens en munten enz. Diegenen die de tuin wilden bekijken hadden nu de weergoden mee, want het was inmiddels droog geworden.

Om kwart voor één vertrok de bus om ons naar het iets verder gelegen biotoopwildpark Anholter Schweiz te brengen. Hier gebruikten we de warme maaltijd in een op een eilandje gelegen restaurant, de maaltijd was prima verzorgd en de bediening uiterst vriendelijk. Na de maaltijd kon een ieder op eigen gelegenheid het park verkennen. Het park werd aangelegd in 1893 in Zwitserse stijl door Fürst Leopold zu Salm als herinnering aan zijn huwelijksreis naar Zwitserland. Hout en rotsblokken werden per schip en paard en wagen aangevoerd en zo ontstond in Anholt een klein Zwitserland.

Het park is 56 hectare groot en is voorzien van 6 kilometer goed begaanbare wandelpaden. Naast de vele verschillende boom- en struikensoorten biedt het park onderdak aan vele inheemse diersoorten zoals de vos, de das, de wolf, herten en reeën enz. enz. Na een opmerking van ter Keurs: *wat ne onmeunig èènd loopen*, stapten we om vier uur weer in de bus voor de terugreis naar Borne waar we om half zes aankwamen. Voor mij was dit de eerste keer dat ik deel nam aan een reisje van de heemkundevereniging maar, naar ik hoop, zeker niet de laatste keer, met dank aan de organisatoren.

H.M. Temmink.

IN MEMORIAM

Willem IJzereef

Onlangs hebben we bericht ontvangen dat op 9 augustus 2003, op de leeftijd van 87 jaar, Willem IJzereef is overleden. Hij heeft gedurende lange tijd grote verdiensten gehad voor de Twentse streekcultuur in het algemeen en onze vereniging in het bijzonder.

In 1983 volgt hij juffrouw Groothengel op als penningmeester van onze vereniging, welke taak hij in 1989 overdraagt aan Andries Linthorst. Het beheer van de geldmiddelen is in die periode bij hem in goede handen en wordt gekenmerkt door accuratesse. Daarnaast heeft hij een grote belangstelling voor met name geschreven streekcultuur.

Bij de viering van het 25-jarig bestaan van onze vereniging verzet hij veel werk en is o.a. de motor achter de jubileumuitgave "*Borne, historie en volksverhalen*". In 1991 is Willem IJzereef een van de initiatiefnemers van ons verenigingsblad "*Boorn en*

Boerschop". Hij maakt vele jaren deel uit van de redactie, totdat zijn gezondheid hem dat enige jaren geleden onmogelijk maakt.

Ook buiten onze vereniging heeft Willem zich zeer verdienstelijk gemaakt voor streekcultuur. In de jaren dat de Twente Akademie in Borne gehuisvest is, werkt hij enkele dagen per week aan een trefwoordenregister op veel boeken, jaarboeken en tijdschriften betreffende Twentse streekcultuur. Na de verhuizing van de Twente Akademie naar Enschede werkt hij hieraan wekelijks verder in het Rijksmuseum en het Elderinkshuis. Totdat hij ook daar vanwege zijn gezondheid de werkzaamheden aan iemand anders moet overdragen.

We zijn Willem IJzereef dankbaar voor zijn inzet voor onze vereniging en de Twentse streekcultuur en wensen zijn vrouw Ans en de kinderen en kleinkinderen, veel sterkte met dit verlies.

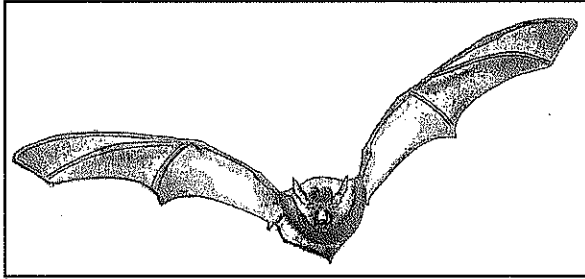
Namens het bestuur van de Heemkundevereniging Bussemakerhuis te Borne,

Henk Woolderink, voorzitter.

GERED DOOR DE DWERGVLEERMUIS !

In het vorige nummer van dit blad (B. en B. jrg. 13, No. 1, pag. 9-11) hebben wij iets laten zien van prachtige boerderijen en de historische omgeving in Bornerbroek die door de aanleg van een Regionaal Bedrijventerrein (RBT) bedreigd zouden worden.

Gelukkig heeft de Raad van State onlangs de aanleg van een RBT in dit gebied afgewezen. Reeds jaren lang voerde de Stichting Dorpsbelangen Bornerbroek een juridische strijd tegen de Overheid om te voorkomen dat er een grootschalig bedrijventerrein op haar gebied ontwikkeld zou worden. Andere belanghebbenden hebben ook getracht dit RBT tegen te houden, maar helaas steeds tevergeefs. Gelukkig had onze vereniging, die reeds ruim 40 jaar het behoud van cultuur en leefomgeving als een van haar doelen ziet, ook beroep aangetekend tegen het geplande RBT.



Nadat de meeste protesten - naar het schijnt vaak wegens de vermeende belangen der indianers - werden afgewezen, bleek dat de Heemkundevereniging gelukkig - als niet direct belanghebbende - haar beroep toegewezen heeft gekregen. Ons protest was n.l. gericht op de grote cultuurhistorische waarden die dit gebied in zich heeft, naast de bescherming van flora en fauna ter plekke. Gebleken is dat juist dit laatste de doorslag heeft gegeven. De aanwezigheid van de gewone dwergvleermuis in dit gebied blijkt cruciaal. Het beestje behoort tot de beschermde diersoorten en wat nog belangrijker is, hij valt daarmee n.l. onder de Europese Habitat-richtlijn. Hiermee is ook de leefomgeving beschermd. Dat wil dus zeggen dat zowel de vleermuis als de leefomgeving beschermd zijn en dat deze situatie niet verstoord mag worden. De aanleg van een grootschalig bedrijventerrein bij Bornerbroek wordt derhalve geblokkeerd op grond van Europese regelgeving. Het huidige plan heeft, in tegenstelling tot dat wat enkele bestuurders nog steeds lijken te menen, weinig kans van slagen meer. Alle pogingen om dit plan toch door te zetten zijn gedoemd te mislukken. Hulde aan de indianers van dit protest en aan allen die hieraan belangeloos hebben meegewerkt, meer speciaal ook Mr. J.J.A. Ceelen van Bureau Rechtshulp, afdeling Milieu te Deventer!

Redactie.

'n POOMPENBLAD

As ik 'n fris-oetzeend poompenblad zol wean, dan zo-k mij veulen as nen vis in 't water. Eigen met et water en driewen op miene grote greune blaa. Um mij hen kieken en ne bleuende bekoring vuur 't ooge wean. 'k Zol op emigen ofstaand twee reeën zeen dreerken en nen jongen snook zeen stoan, kloar um op ziene prooi of te scheeten. Op mij nen glazenmaker veulen, den zich oetröst van 't vleege en ne zwaane met jongen, röstig oawer 't water zeen glien.

't Vrearig tafereel zo teagen 'n tweeduuster. Joa, met mienen stearken wottstok, deep in de grond, nöm ik duudelijk ne vaste stea in 'n waterplas in. Mear jammer genog, van dit al meark ik niks. 'k Bin gin poompenblad, 'k kan nich driewen. 'k Bange mij vuur deep water en zol verzoepen. 'k kan nich zwemmen...

Johan Kwast.

VAN DE BESTUURSTAFEL

Programma oktober 2003 tot en met mei 2004

De meeste lezingen moeten nog worden ingevuld en daarom krijgt U daarvan pas t.z.t. per convocatie nadere gegevens. Het betreft de volgende data: **23 okt.**; **27 nov.**; **23 maart** en **22 april**. Verder is er op **13 jan.** de *nieuwjaarsvisite* en op **17 feb.** de *jaarvergadering*. Daarnaast is op 15 mei de *voorjaarsexcursie* gepland. Schrijf de data vast in Uw agenda!

Bestuursmutaties


Het bestuur van onze vereniging bestaat na de algemene ledenvergadering van februari j.l. uit de volgende 8 personen: H. Woolderink (voorzitter), L. Leurink (secretaris), A. Linthorst (penningmeester) en de leden J. ter Beke, R. Blödtner-Leushuis, J. Hassels Mönning, J. Kamp en G. Smoors. Helaas moesten wij, door zijn overlijden, begin februari afscheid nemen van ons bestuurslid en oud-secretaris Johan Niers (zie het "In Memoriam" op pag. 34 van dit nummer).

Verder werd na 26 jaar bestuurslidmaatschap (!) afscheid genomen van Jaap Grootenboer die voor zijn vele en gewaardeerde verdiensten, tijdens de jaarvergadering tot erelid van de vereniging werd benoemd.

Nieuwe leden

In het eerste halfjaar van 2003 mochten wij de volgende nieuwe leden noteren: Dhr/Mw H. Flink en Dhr/Mw B.H. Meijer allen te Borne. Wij hopen dat ook deze nieuwe leden zich binnen de vereniging "thuis" zullen gaan voelen. De vereniging telt per 1 juli 2003 281 leden.

Historisch onderzoek

Via de internetsite www.archieven.nl kunt u snel en doeltreffend zoeken in de Nederlandse archieven. Op deze site vindt u eenvoudig de weg in de aangeboden informatie van een groeiend aantal archieven en inventarissen (circa 1  miljoen beschrijvingen).

Honderd jaar ervaring in drukwerk



HASSINK DRUKKERS HAAKSBERGEN

Handelsstraat 1 - 7482 GW Haaksbergen
Postbus 177 - 7480 AD Haaksbergen
Telefoon (053) 572 17 77 - Telefax (053) 572 62 75
E-mail hdh@hassink.nl